

लेण्डीवारेतोल वाबांची योगसाधना. भविष्य
काळातील गोष्टीचे ज्ञानही श्रीवाबांना असे.

अनुक्रमणिका — फेब्रुवारी १९७६

१) संपादकीय	— स. न. वि. वि.
२) श्रीसाईबाबा सत्संग मंडळ, सुरत.	— श्री. चंद्रकांत सामंत
३) काय मौजेचा साईनाथ	— सौ. आशा धारप
४) आमची शिरडीची सफर	— श्री. ना. वा. राऊत
५) पारडिशिग्याची श्रोतृनसूयामाता	— डॉ. श्री. अनील
६) साईभक्त श्री. रघुनाथराव सांडभोर	— श्री साईनंद
७) ठाण्याचे साईभक्त — श्री. द. शं. टिपणीस	— श्री. सदानन्द चेंदवणकर
८) एक बटवृक्ष उन्मळून पडला	— डॉ. शांतराम टिपणीस
९) शिर्डी येथील दसरा उत्सव	— Ⓡ
१०) शिरडी-वृत्त माहे आक्टोबर १९७५	— Ⓡ
११) शिरडी वृत्त — माहे डिसेंबर १९७५	— Ⓡ
१२) साईगीत, श्रीगजानन महाराज गीत	— श्री. राधाकृष्ण गुप्ता 'चेतन'
१३) कोण चालविल नाव	— श्री. श्री. तु. नाईक
१४) सर्व संग सोहूनी भाव	— श्री. नरेंद्रकृष्ण
१५) जय जय हे घनशास्त्र	— श्री. गुणवंत तावरे
१६) साई धावत झर्णि येई.	— श्री. रा. श्री. पाटील गळेगावकर

जगा लावाचे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृति ॥

श्री सा ई वा कुरु धा

गुरु प्रत्यक्ष ईश्वर ।
ब्रह्मा विष्णु महेश्वर ।
गुह्यचि वस्तुतः परमेश्वर ।
ब्रह्म परात्पर गुरुराया ॥ २० ॥

गुरु जननी गुरु पिता ।
गुरु ब्राता देव कोपतां ।
गुरु कोपतां कोणी न आता ।
सदा सर्वदा जाणावें ॥ २१ ॥

गुरु दर्तक प्रवृत्तीचा ।
सीध्यवत निवृत्ताचा
भर्मीधर्म विरक्तीचा ।
देहश्रूताचा प्रवक्ता ॥ २२ ॥

कधूनि खुदीचे ढोळे ।
संस दाविती निवृत्त-सोहळे ।
पूरविसां भक्ताचे ढोहळे ।
अति कोवळे कारुणिक ॥ २३ ॥

देणे विषय वासना मावळे ।
बिदेनही शंनचि चावळे ।
विवेक वैराग्य फल जावळे ।
कृपावळे हातीं ये ॥ २४ ॥

श्रीसाईसाहित् अध्याय १८ वा

श्रीसाईलीला

[श्रीसाईबाबा संस्थान, शिरडीचे
अधिकृत मासिक]

वर्ष ५४ वे] केत्रवारी ७६ [अंक १०

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक,
रिसिन्हर श्रीसाईबाबा संस्थान, शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

- डॉ. श्री. दि. परचुरे, (इंग्रजी आवृत्ती)
- श्री. सदानन्द चेंदवणकर (मराठी,,)

बार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ल. सह)
फिरकोल अंक ६० पैसे फक्त.

: कार्यालय :

“ साईविकेतन ”, प्लॉट नं ८०१-दी,
डॉ. आंबेडकर पथ, दादर, मुंबई १९.

सिल : ५०००११

दूरध्वनी : ९९ १३ ६१

संपादकीय—

स. न. वि. वि.

येत्या केवलारीच्या २३ तारू-
खेस सोमवारी महाराष्ट्राचे महान
संत समर्थ श्रीरामदास यांचा स्मृती
दिन सर्वत्र साजरा केला जाईल.
श्रीरामदासांनी मनाच्या श्लोकांच्या
प्रसाराने कुमारपासून बृद्धांपर्यंत
जीवनाचा उत्कृष्ट ठसा बिबिलेला
आहे.

संत रामदास हे आम्हा महा-
राष्ट्रीयांचे एक श्रेष्ठ दैवत आहे.
औरंगाबाद जिल्ह्यातील जांब गावात
रहाणाऱ्या श्री. सूर्यांजीपंत ठोसर
यांच्या घरी चैत्रशुद्ध नवमी म्हणजे
रामनवमी शके १५३० (इ. सन
१६०८) या दिवशी आनंद महोत्सव
साजरा काला. यादिवशी सूर्यांजी-
पंतांची पत्नी सौ. रेणूका हिने एका

परम दिव्य पुत्रलाला जन्म दिला. ठोसर घराण्यात चांगली एकवोस
पिठऱ्या रामोपासना चालत आलेली होती. याशिवाय सूर्यांजीनी सूर्यांजी विशेष
उपासना केली. या सर्व पुण्याईचे फळ म्हणजेच त्यांच्या घरात जन्मलेला तो
सुपुत्र होय. आईने त्याचे नाव नारायण असे ठेवले. हे नारायण म्हणजेच आपले
समर्थ रामदास होत. रामनवमीला त्यांचा जन्म काला स्फूर्ण त्यांना रामाचाच
अवतार सभजू लागले. लहानपणी रामदासांनी उत्तम शरीरसंपत्ती कमावली.
वयाच्या सातव्या वर्षी त्यांची मुंज काली व त्यांतर काही दिवसातच त्यांचे
बडील निवतले. त्यांचे बडील बंधू गंगाधरपंत यांनी त्यांचे शिक्षण केले. समर्थ
रांजीनी संहिता, अष्टाघायी, ब्रह्मकर्म, ज्योतिष व हिंशोब यांचा विशेष अभ्यास
केला. वयाच्या अवघ्या आठव्या वर्षी समर्थांनी हनुमानाच्या देवळात धोर तप-
दर्श्यां केली. तेहा त्यांच्यावर मारुतीने श्रीरामचंद्राकडून अनुग्रह करविला.
यानंतर मात्र नारायण या नववृद्धजी समर्थांचे रामदास हेच नाव कामऱ्या
रुढ काले. ते आपल्या मनपूर्वक भक्तीने रामाचे दास बनले व अब्रोस श्रीराम
त्यांचा दास बनला.

संत समर्थ श्रीरामदास

बाराव्या वर्षी त्यांचे विवाह करण्याचे ठरले. याप्रसंगी श्राम्हणांनी “शुभ-
मंगल सावधान” मंगलाष्टकात म्हणताच, समर्थ मृणजे नारायणराव ठेसर
लग्नाच्या मांडवातून पल्लून गेले, आणि अठरा दिवस पायी प्रवास करून पंच-
वटीला श्रीदर्शन घेऊन नाशिक जवळील टाकळी येथे पोचले. तिथे त्यांनी
बारा वर्षे घोर तपश्चर्या केली. श्रीराम जयराम जयजयराम या तेरा अक्षरी
मंत्राचा तेराकोटी जप त्यांनी केला. याच सुमारास त्यांनी दासबोध, कहणाष्टके
हे ग्रंथ लिहिले. यानंतर सबंध भारताची बारा वर्षे त्यांनी यात्रा केली. कावूल,
कंदाहार येथेही ते जाऊन आले. तीर्थाटन पुरे ज्ञाल्यावर प्रभू रामचंद्रांच्या
आज्ञेप्रमाणे ते शके १५६६ (इ. स. १६४४) साली कृष्णातारी आल्यावर
पुढे ३६ वर्षे त्यांनी अनेक ग्रंथ लिहिले. ग्रंथराज दासबोध, मनाचे श्लोक,
आत्माराम हे मुख्य ग्रंथ असून अभंग कहणाष्टके, पदे, आरत्या, सगुणनिर्गुण
च्याने, सवाद्या, मानस-पूजा मानपंचके, अंतर्भाव, लक्षिते इ. स्वतंत्र रचना अन्
रामायणाच्या किंजिंघाकांड, सुंदरकांड आणि युद्धकांडाचा श्लोकबद्ध भराठी
तर्जुमा त्यांनी केला आहे. समर्थांची शिष्यपरंपरा अफाट असून शिष्यांतील
अग्रगण्य मृणजे डोमगाव मठादिश कल्याणस्वामी व शिरगाव मठादिपती
श्रीदत्तात्रेयस्वामी या द्विजस्वहस्तलिखित श्रीदासबोधाच्या प्रती उपलब्ध असून
श्रीदासबोधाच्या तेराव्या दशकाचा सहावा समाप्त मृणजे श्रीसमर्थांनी शिवाजी
राजांवर जेव्हा अनुग्रह केला त्यावेळी केलेला लघुबोध होय. श्रीदासबोध मूळ-
२१ समासांचा, नंतर त्याचे ७ दशक (७० समाप्त) ज्ञाल्यानंतर त्यात आणखी
एका दशकाची भर पडल्याने त्यांचा समन्वय पहिल्या ८ दशकात निर्माण
जाला. पण पुढे समर्थांनी वेळोवेळी दिलेली प्रवचने, पुढील बारा दशकात
एकत्रित करून वीस दशकांचा आणि दोनशे समाप्तांच्या संग्रहाचा दासबोध
पूर्ण ज्ञाल्याने दासबोधाचे २०० समाप्त मृणजे श्रीसमर्थांची २०० स्वतंत्र
प्रवचने वाहेत. शींनी ५० ओव्हांचे अल्पसे योगानुभव प्रकरण श्रीकल्याण-
स्वामीसाठी तयार करून त्यात शेवटी ‘इति दासबोध ग्रंथ। त्यातील हा सोलीच
अर्थ थोते ऐकता यथार्थ। समाचिस्थ होती !’ असा उल्लेख आहे. भराठी आणे-
च्या चतुर्वेदप्रथमेतीकी दासबोध हा एक सुरस ग्रंथ आहे. शींची जन्मभूमि, जांब
तपोभूमी टाकळी अन् कर्मभूमि सारा भरतवर्ष ठरला. श्री कवी चाफळ येथे,
साताच्याज्वळील सज्जनगडावर तर कधी शिवयरचे घळीत निवास करीत.
महाराष्ट्रात बलोपासना व्हावी मृणून सुमारे अकरा महारूद्रांची स्थापना करू-
णाऱ्या या घोर संताने, भहात्म्याने, श्रीरामसेवेत, महाराष्ट्रीय जनतोद्धार कार्यात,
अन् परोपकारात देह शिजवून अझेर क्याच्या ७३ व्या वर्षी मम. व. ९ शके
१६०३ (इ. स. १६८१) रोजी सज्जनगडावर देह ठेवला. ‘आत्माराम’ दासबोध
आणे स्वरूप स्वतःसिद्ध !” हे त्यांचे अंतिम उगदार. श्री. दासबोध ही त्यांची
मृत्युनीन मृत्यु आहे.

श्री साईभक्तांची श्रद्धास्थाने—१७

श्री साईबाबा सत्संग मंडळ, सुरत

• श्री. चंद्रकांत सामंत

“महान कार्याची बीजे लहान घटनात असतात” हधा अर्थाची एक म्हण इंशेजीत प्रचलित आहे. वन्याच ग्रसिद्ध व्यक्ति वा संस्थांचा कार्यारंभ अतिशय हल्दुवारपणे व गोजावाजा न करता होतो पण तंत्रची त्यांची प्रगति फार झपटाटाने होते, असा आपला दैनंदिन जीवनातील अनुभव आहे.

गुजराथ राज्यातील सुरत हधा शहरात १९५५ साली जुलै महिन्याच्या अड्डाबीस तारखेस श्री. ठाकोरभाई पानवाला हधा एका ग्रसिद्ध उदयोगपतीच्या पुढाकाराने एक भजन मंडळ अस्तित्वात आले. “श्रीसाईबाबा सत्संग मंडळ” हधा नावाने ओळखल्या जाणाऱ्या हधा मंडळाचे उद्घाटन सुरवातीला फक्त भजनांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यापुरतेच होते. काळांतराने हधा भजन मंडळाचे रूपांतर श्रीसाईबाबाच्या मंदिरात होऊन बाब्र त्या एकोकाळच्या छोटधाशया रोपणाताला एका विशाल बुक्षाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

सुमारे पाच लाख वस्ती असलेल्या सुरत हधा शहराच्या एका गजबजलेल्या व्यापारी पेटेत – चौटा बाजार, तानी हिंग पोळ येथे – एका असंद गल्लीत हे मंदिर वसलेले आहे. मंडळाची वास्तु पाच मजल्यांची आहे. इमारतीत प्रवेश करताच समोर श्रीबाबांचा साडेचार फुटाचा पुतळा दृष्टिस पडतो. त्याची स्थापना २८ एप्रिल १९६१ रोजी झाली. त्यापूर्वी त्या जागेत फक्त श्री बाबांची एक मोठी तसबीर ठेवलेली होती. पुतळाचाचा उजव्याहाताला श्रीदत्ताचेयाचा एक पुतळा आहे, व त्याच्यापलीकडे कोपन्यात श्रीबाबांची घूनी-भाई आहे. १९६२ साली रामनवमीच्या सुमुहूर्ताविर पाच अग्निहोत्री आम्हणांनी कैवळ मंत्रोच्चाराच्या सामर्थ्यावर ही घूनी प्रज्वलित केली व ती आजतागायत्रे पेट आहे. हधा घूनीतील उदीचा प्रभावही कित्येकांना वेळोवेळो आला आहे. उजव्या हाताला असलेल्या एका मोकळ्या दालनात निरनिराळचा उत्सव-प्रसंगी, पौराणिक कथांवर आधारित अद्या यथोचित प्रसंगांची सजावट करण्यात येते व त्यासाठी एक कायमचा रंगमंच तयार करण्यात आला आहे. हधा रंग-मंचाच्या बरोबर खाली एक प्रशस्त तळघर बांधण्यात आले आहे व तेथे श्रीसाईनाथांचा सव्यापाच फूट उंचीचा पुतळा २० नोव्हेंबर १९७४ रोजी स्थापन करण्यात आला आहे. पुतळाचाच्या पायावरीं शिरडी येथोल मंदिरातील सभावितीची एक छोटीशी पण मनोहर प्रतिकृति तयार करण्यात आलो आहे.

શ્રીબાબાંચ્યા પુત્રલથાંચ્યા ઉજવ્યા હાતાલા ગુજરાથચે એક સંત જલારામદાપ્યા, પારશ્વાંચે દૈવત ઝરતુષ્ટ વ સ્વામી વિવેકાનંદ હૃદાંચ્યા મૂર્તિ તર ડાબ્યા હાતાલા શ્રીરંગાવદુત મહારાજ, ગૌતમબુદ્ધ વ મહાવીર હૃદાંચ્યામૂર્તિ કાંચેચ્યા શોકેસેસમધ્યે બસવિલેલ્યા આહેત. ધ્યાનાસાઠી વ ચિંતનાસાઠી આવશ્યક તી વાતાવરણ નિર્મિતી હ્યા તલ્લઘરાત નિર્ચિતપણે ઉપલબ્ધ હોऊ શકતે. તલ્લઘરાત પ્રવેશ કરણ્યાસાઠી તલ્લમજલ્યાંચ્યા દોન્હી અંગાંની પાયાંચ્યા યોજના કેલેલી આહે.

પહીલ્યા મજલ્યાવર જાણ્યાંચ્યા જિન્ધાવર કઠડિયાલભતચ તસેચ વરહી સર્વત્ર ભિતીવર શ્રીસાઇસંચરિશાતલ્યા ઠઢ્ક ઘટનાંચ્યો કાંચેવર કાઢલેલ્યા પેટિંજડારે નોંદ કેલેલી આહે. અશી એકંદર ૩૮ ચિંતે દક્ષિણ ગુજરાતેતીલ એક સુશ્રમિદ્ધ ચિંતકાર મોતિરિસિહ ચાવડા હૃદાંની કાઢલેલી આહેત. હૃદાચ મજલ્યાવરીલ પ્રમુખ વ અત્યંત આશાંદે અસે આકર્ષણ મ્હણજે શ્રીબાબાંચે “શયનગૃહ” અર્થાત્ આરસેમહાલ. હ્યારો રૂપ્યે દ્વર્ચ્છન તયાર કરણ્યાત આલેલે હે શયનગૃહ મ્હણજે કાંચેવરીલ કલાકૌશલ્યાચા એક અપ્રતિમ નમુનાચ આહે, આણિ ત્યાંચી ભવ્યતા વ યથાર્થતા પટણ્યાસાઠી હે શયનગૃહ પ્રસ્ત્યક્ષણ પાહિલે પાહિલે. નિરનિરાલ્યા લહાનમ્ભોટથા રંગીબેરંગી કાચાચ્યાં તુકડાચાંની હ્યા શયનગૃહાંચ્યા પિત્તી, તક્તપોણી વ પાદાખાલચી જમીન નુઝ્દીન નાવાચ્યા મુસલમાન કલાકારાને મોઠથા પરિશ્રમપૂર્વક વ કૌશલ્યાને બનવિલેલી આહે. એકા સહા ફૂટ લાંબીચ્યા પલંગાવર શ્રીસાઇનાય ઉજવા હ્યા ડોક્યાખાલી ઉશીસારખા ઘેણન પહુંલેલે આહેત. ત્યાંચ્યા ડોક્યાંચ્યા વરલ્યા બાજૂસ વોધાચા ફળા ઉમારલેલા દિસ્તો. નિદ્રિતાવસ્થેતલ્યા હ્યા પુત્રલથાંચી ઘડણ ગંગેચ્યા કાઠાવરીલ ખાસ માત્રી આશ્રૂત થી. નિવારણ પાલ હ્યા બંગાલી મૂર્તિકારાને કેલી આહે.

દુસ્ચયા મજલ્યાવર મંડળાંચે સ્ટોબરહાઉસ, તર તિસચ્યા મજલ્યાવર પ્રવચને, કીર્તને અશા કાર્યક્રમાંસાઠી એક સભાગૃહ બાંધણ્યાત આલે આહે. ત્યાંચ્યા વરચ્યા મજલ્યાવર દુસુન યેણાંન્યા સંતાદિકાંચ્યા વાસ્તવ્યાસાઠી રાહ્યા ઉત્તરણ્યાંચી સોય કેલી આહે.

દરવર્ષી મંદિરાત મકરસંક્રાંત, મહાશિવરાત્ર, રામનવમી, ગુરુ પીરિમા, મોકુલાષ્ટમી ગણેશોત્સવ, દસરા, દિવાળી, દત્તજયંતી આદિ સણ સમારંભપૂર્વક સાજરે કેલે જાતાત. ઉત્સવપ્રસંગી કીર્તને, ભજને હ્યા કાર્યક્રમાશિવાય સાધુસંત, ગરીબ તસેચ અનાથ વ્યક્તિનાં અન્ન દિલે જાતે. મંદિરાંચ્યા દૈનંદિન કાર્યક્રમાત શ્રીબાબાંના સ્વાન, તૌનવેલા બારતી વ ગુદ્વારી રાત્રી ભજન વ વેજારતી હ્યા ગોઢ્યાંચા સમાવેશ હોયો. હ્યી કાર્યે સર્વજણ વિશેષત: કૌલેજવિદ્યાર્થી સ્વેચ્છાને વ વિનામૂલ્ય કરતાત. મંદિરાત પગારી નોકર નાહીંત. શ્રીબાબાંચ્યા પુત્રલથાંના હાર, ફુલે વ નૈદેચ અર્દેણ કરણ્યાસ સર્વાના પૂર્ણ મુખા આહે.

श्रीसाईबाबा सत्संग मंडळाचे उद्घिष्ट गोल्प्या कित्येक वर्षांपासून व्यापक करण्यात आले असून श्री बाबांना प्रिय अशा समाज कल्याणाच्या कित्येक गोष्टीं मंडळाने हाती घेतल्या आहेत. तापी नदीला १९५९, १९६८ व १९७० ह्या साली आलेल्या पुराचे प्रसंगी मंडळाने कित्येक दिवस पूरग्रस्ताच्या मदतीसाठी अन्नसत्र चालविले होते. त्यावरप्रमाणे दोन एक वर्षांपूर्वी सुरत व बलसाड जिल्ह्यात दुकाळ पडला असता मंडळाने तातडीने घाण्य, कपडे, व भांडी दुकाळग्रस्तांना उपलब्ध करून दिली. मुलांवर चांगले संस्कार व्हावेत ह्या हेतूने मंडळातके 'शिशु मंदिर' चालविले जाते, व तेथे त्यांना प्राथमिक इयत्ते-पर्यंतचे शिक्षण विनामूल्य दिले जाते. गरीब व गरजु विद्यार्थ्यांना पुस्तके, औषधपाणी, जेवण वरैरेचीही सोय केली जाते. हिवाळ्यात मंडळातके गरीबांना घोषडबाचे वाटप होते. नुकताच सुरत येथे 'महावीर हेल्थ कॅप' व 'पुनित सेवा समाज' हधांच्या सहकाऱ्यांने मंडळाने एक नेत्रयज्ञ आयोजित केला होता. ह्या यज्ञात जबळ जबळ साडेतीन हजार नेत्रोपायाच्या डोळ्यांची तपासणी करण्यात आली व सुमारे ८५० जणांच्या डोळ्यांवर विनामूल्य शस्त्रक्रिया करण्यात आली. गणेशपुरी, वर्जेश्वरी, येथे जाणांच्या असरूप भक्तांच्या 'सोयी-साठी' मंडळाने ३५००० रुपये खर्चून 'श्रीसाई कुटीर' वांशून ते श्रीगुहदेव आश्रमाच्या हवाली केले आहे. शिरडी येथेसुद्धा भक्तांसाठी एक विश्रामघार बांधण्यात येणार असून त्या दृष्टीने मंडळाचे प्रयत्न चालू आहेत.

मंडळाच्या कायचि महत्व लक्षात घेऊन, एक चौदाजणाचे मंडळ श्री. ठाकोरभाई पानवाला ह्यांच्या नेतृत्वाखाली रात्रिदिवस कार्यरत असते. भक्त मंडळीकडून स्वयंस्फूर्त मिळणाच्या देण्यांमधून मंडळाची कार्ये पार पडत असतात. सुरत व ज्ञासपासाच्या भागांवेरीज सुमारे १२०० वर्गांदिलार परदेशातून देणंगी-स्थानांने नियमित मंडत पाठवित असतात. श्री. विजाडीया, गेळ्यर हवांच्यासारख्या उत्साही व तरुण कार्यकर्त्यांना हाताशीं धरून श्री. ठाकोरभाई मंडळाच्या कायचि स्वरूप अधिकारिक ज्ञासेवाभिमुख करण्याच्या योजना आखीत आहेत. श्रीसाईनाथांच्या कृपाशिर्वादाने त्या योजना फलदृप होतोल ह्यांत काय संक्षय?

* मार्च १९७६ अंकत गाठीभेटी या सदरात

विख्यात संगीत दिग्दर्शक श्री दत्ता कोरगावकर

लेखक : श्री. चंद्रकांत सामंत

काय मौजेचा साईनाथ

● सौ. आशा किशोर धारण

श्री साईलीला मासिकाचे कार्यकारी संपादक श्री. सदानन्द चेंदवणकर यांची ओळख होऊन जवळ जवळ ७-८ महिने झाले. श्री. साईलीला मासिकाकरता लिखाण करावे असा प्रेमल आग्रह त्यांनी अनेकदा केला. पण निवळ आळमा-मुळे हे काम पुढे ढकलले जात होत. परंतु १-१। महिन्यापूर्वी एक घटना घडली आणि तेहापासून आजपर्यंत हातात पेन वरेपर्यंत चैन पडत नव्हत.

आजकाल संतोषीमातेची भक्ती समाजात वाढत्या प्रमाणात दिसून येते. अनेकजण सोळा शुक्रवारच नृत करून शुक्रवारी आंबट वस्तू खाण वर्ज्य करतात. मीही हे शुक्रवार करून पाहू या असा विचार केला व त्याप्रमाणे सुरवातही केली. एक दिवस आंबट वस्तू वर्ज्य करण्यामागे काही अंदी शारीरिक शुद्धीचा हेतू असावा असा विचार करून तत्वतः भी शुक्रवारी आंबट खाण सोडल. परंतु हा नियम स्वतःपुरताच भर्वादित ठेवला. महत्वाचं म्हणजे आंबट विचार, आंबट उच्चार आणि आंबट आचार न करण्याचा संकल्प केला. या दिवसातच एका श्रावण शुक्रवारी जिवतीमातेच्या सवाऱ्यांनी माझ्याकडे जेवत असता, आमच्या कॉलनीतला एक मुलगा बेल वाजवून आला. त्याने आणली होती शिरडीहून आणलेल्या बाबांच्या प्रक्षादाची पुडी व उदी. त्याबेळी मला काय वाढल असेल हे साईभक्त जाणू अकतात. यानंतरची दुसरी १-१। महिन्यापूर्वीची घटना म्हणजे साईप्रसादाचा कळस आहे. दसन्याच्या आधीची गोष्ट एका गुरुवारी रात्री व शुक्रवारी पहाडे मला स्वप्न पडल. श्रीसाईबाबा स्वप्नात दिसले. जिवत स्वरूपात त्यांनी स्वतः मला उदी लावली. पण हा जो बाबांचा चिह्न होता तो नेहमोपेक्षा वेगळा होता. सकाळी अत्यानंदात जागी होऊन चरातील सर्वांना स्वप्न सांगितल. बाबांचा कृपाप्रसाद मिळाला या आनंदात दुपारपर्यंतचा बेळ कसा मेला तो कळलाही नाही. दुपारी बेल वाजली व पोस्टमनने साईलीला मासिकाचा अंक हातात दिला. आनंदातिशयानं कपाळो बाबांचा अंक लावून उघडला आणि मुखपृष्ठावर बधते तो, बाबांचा स्वप्नात निराळा असा दिसलेला चेहरा. याबेळच्या माझ्या मनस्तितीची कल्पना श्रीसाई-भक्तांवरच सोळलेली उत्तम. आशा तन्हेन श्रीसाईचरणी नमस्कार आधीपासून घडत असता आता चमत्कारही घडले आहेत.

आमची शिरडीची सफर

● ना. वा. राऊर

इ. सन १९५३ डिसेंबर महिन्याची १७ तारीख होती. आमच्या गिरणी मधील कारकून बंधू व एक कामगारबंधू मिळून एकूण १६ गृहस्थ होतो: शिरडी येथील साईबाबांची पूजनीय स्थाने (समाचार) प्रेक्षणिय स्थळे, व निरन्तराला प्रदेश पहाण्यास मिळण्याचे सद्भाग्य व योग यामुळे सारेजण सहलीस निघालो. कामाचा दिवस होता, प्रत्येकाने आपापले काम आटपून शक्यतो लवकर निघण्याची तथ्यारी केली. सोटारबऱ्हेनने जाप्यायेष्याचे ठरले होते, पण मोटार एक तास उशिरा गिरणीच्या दरवाजात येऊन ठेपली त्यावेळी साढे तीन झाले होते. आम्ही आपापल्या सामानासह भोटारीत चढलो, कोणी हातपिशवी कोणी हात-व्याय तर कोणी बळकटी सोबत आणली होती. मोटरबऱ्हेन संख्येच्यामानाने लहानच जेमतेम वारा माणसे व्यवस्थीत बसू शकली असती, परंतु आम्ही सोलाजण शिवाय भोटार किलनर व ड्रायबऱ्हर, प्रत्येकाचे काहीना काहीं सामर्थन त्यामुळे फार चेंगराचेंगरी झाली. कोणाला या कुशिवरून त्या कुशीवर फिरण्याची मुळिल की हातपाय खालीवर करण्याची पंचाईत जणूकाय वैगनमध्ये सामान खच्चुन भरण्याच भरतात तशी स्थिती, पण इलाज नव्हता. मोटरबऱ्हेनमध्ये इतकी माणसे बसू शकाणार नाहीत याचीमुळी कल्पनाच नव्हती, अशा स्थितीत प्रवास सुरु झाला. सायकाळी पावणेचारला क्हून सुटली. सहलीतील बंधूवर्ग दयमानाने लहानयोर तसेच मोठे अविकारी आणि आम्ही छोटेही होतो. लहान मोठचा माणसांनी कसे मिसळावे ही गोष्ट मुख्यत: मोठचा माणसांच्या मनाला मुळी शिवलीमुळा नाही. त्यामुळे तर आमचा प्रवास फारच आनंदात मिळून मिसळून आणि खेळीमेळीच्या वातावरणात सुरु झाला.

गप्यागोष्टी, घटटामस्करी, आणि गोंगाट यामुळे गाडी दुमडुमून गेली, टाळचांत्रा गजर, हास्याचे फवारे, आणि विडीसिगारेटच्या धूरांचे लोटच्यालोट सुरु झाले. गाडीच्या माझील बाजूस श्री. माऱ्यांतीमास्तर, अनंतराव, यशवंतराव, सावंत, शिवराम फाटक, (म्हातारे मास्तर) गोविंदराव बगेरे तर पुढील बाजूस आम्ही पोर आम्हांला तर मोकळ रानच मिळाले म्हणा, त्यात हिरो किती विनोदीपात्रे किती मुख्य पात्रात केशरीनाथ म्हात्रे, बाल प्रधान व वसंत वायर, मन वगैरे, यानीतर विनोदाचा कहरव करून सोडला, कोणी अजन गतो, कोणी वज्रं गातो, तर कोणी सिनेमांची गाणी म्हणतो. नंतर भेंडणा सुरु आल्या मधूनच व्यास्थानाची झोड उठे, त्यातच सांघूसंतापासून सामान्यापर्यंत

कुटाळक्या मग काय विचारता जो तो या सर्व विषयात इतका दंग होऊन जाई की विचारूच नका. कुठे काहीच नसेल तर फाटक मास्तरांसारखा हुकमी एका के. म्हात्रे व वाळ प्रधान यांच्या होतात होताच.

या जोडीने फाटक मास्तरांची थट्टा करून त्यांना तर मेटाकुटीस आणले. या दोघांनी थट्टामस्करी उखाळथा पाखाळथा काढाव्यात इतरांनी त्यांना साथ द्यावी. येवढे होत अभतानासुद्धा त्यांच्यासारख्या देवमाणसांची सहनशिळता दांडगी ते सगळचांची हसूनखेळून जमबून घेत आणि केव्हा केव्हा आपणी होडव्या करायला सुरवात करीत, तोंडात पेटविन हा शब्द माझ्या तर कायमचाच स्मरणात राहील.

प्रभाकर कोरडे त्यांचा लाडका ठेवणीतला होता. पण तोही केव्हा इतरांना साथ देई. आणि अधिकच हास्याचे फकारे निघत. आम्ही मनसोक्त आनंद लुटू.

एका गोप्टीमुळेच प्रत्येकाच्या भनाला यातना होत असत ती गोप्ट म्हणजे हालचाल करता येत नसे की उठावाबद्या चांगले बसता येत नसे. हिवाळचाचे दिवस होते म्हणून वरे, नाही तर जीव रडकुंडीस आला असता.

हास्यविनोद, सिगारेटच्या घुराचे लोट, पानसुपारीची चंगळ, यामुळे तर प्रत्येकजण शारीरिक यातना पार विसरून गेला होता. गडांतून कोणातरो पान आऊन वान्याच्या झोतावर पिचकारो सोडलो नो मागे गाडोच्या बाहेर हात काढून बसलेले श्री. जोग यांच्या शर्टची बाही स्प्रेपेंट झाली.

मोटार वेगात मार्गिकमण करीत होती, इतक्यात पुढील उजव्याबाजूचे टायर पंकचर झाले. त्यामुळे थंडोत कुडकुडत रहण्याचो पाळो आलो, व पाऊण एक तासानी गाडी धावू लागलो.

श्री गजाभाऊ म्हात्रे यांना बसल्या बसल्या पेंगण्याची सवय पण इतरांची हालचाल आणि गाडोचा वारंवार घक्का यामुळे ढुकी घेणे जमेना. नंतर त्यांनी नामी युक्ति काढलो, इलेक्ट्रोक वायरमन वसंत मव्यभरणे बसला होता. त्याच्या पाठीचो उशी व इतरजणांच्या पायाचा पाळणा करून ते तर सपरेल आडवे झाले. माझा पाय अधिकच चेंगरला. ओडून काढायचोसुद्धा सोय नव्हते.

अशा स्थितीत गाडी एकदाची नासिककडे निघालो. आले एकदाचे नासिक इंटेन, प्रत्येकाने सुटकेचा सुस्कारा सोडला. आम्ही सारे खालो उतरलो. नाषारणता ९।। चा सुमार शाला होता, भुकेमुळे पोटात कालवाकालव होत होती. श्री. हजारे यांच्या माहितोतील एका सुंदर हॉटेलात गेलो. हॉटेलचं नाव "रौयल रेस्टॉरंट" होतं असं वाटा, येथे शाकाहारी व मांसाहारी अशी दोन्ही किन्हेची सोय होती. बहुतेकजण शाकाहारीत बसले. इतर आम्ही सहाजण उ. सा. ली.

मांसाहारीत. जेवण काही नाव ठेवप्पासारखं नक्कतं यथेच्छ समाचार घेतला. पाव, चपात्या, बिरयाणी, स्पेशल मटण, बैंदा आम्लेट, काळजी बर्गेरे. इकडे शाकाहारीत वरणभात, आंबटी, पुरीभाजी, वही, पापड, लोणची बर्गेरे, मागाहन मात्र दोघेतिथे चुटपुटले, ज्ञाली गोष्ट होऊन गेली. मांसाहारीमुळे विलाचे यैसेही अंदाजायेक्षा दुपटीने वाढले. गोविदरावांनी मुकाटचाने बिल चुकते केले. आणि या भहागड्या दुकानात पुन्हा पाऊल ठेवायचे नाही असे ठरविले.

रात्रीची वेळ. पुढे शिर्डीचा ८० मैलांचा प्रवास भध्येच चहाकौफी काहीच मिळणार नाही, हे माहितच होत. तिथांनी थरमास आणला होता एकात कौफी व दोनात चहा घेतला होता.

दहाच्या सुमारास आमच्या मोठारीने नाशिक सोडले, आणि शिरडीचा मार्ग सुरु केला. वाटेत थोडायोडा चहा घेऊन आलस घालविला, पुढे रात्र संपत्ता संयेना. पहाटेच्या सुमारास आलो एकदा शिरडी मुक्कामी.

थंडी फारच पडली होती. फाटक मास्तरांनी आपली हिरव्या रंगाची गरम शाल काढली, श्री. गजाभाऊ म्हाऱ्येने गरम कोट चढवला, आम्ही प्रत्येकाने उबदार वस्त्रात अंग लेपटून घेतले. आमच्यापैकी काहीजण शिरडीला पहिले चहिले. त्यामुळे नाविन्यता आणि अविक उत्साह वाटत होता. अशा पवित्र क्षेत्रात मला पुढील गोष्ट आढळून आली कोणी थकलेला, कोणी दुःखी, कष्टी, कठोर, निरुत्साही गरीब अथवा श्रीमंत असो, प्रत्येकाच्या मुद्देवर प्रसन्नता दिसे. मुले आनंदाने नाचत बागडत आणि स्त्रिया निष्पाप बुझीने व मोकळे पणाने आपापल्या उद्योगात रमलेल्या दिसत. हे पाहून घन्यताच वाटली मला.

सकाळचे पाच वाजले घंटा निनाहू लागल्या, काकड आरती सुरु झाल्याचे समजले. आम्ही सारे आरतीस गेलो. आरती आटोपल्यावर आंघोळीची घाई लागून राहिली होती. एक आणा प्रत्येकी देऊन आंघोळीचे तिकीट घ्यावे लागे. व तडक बाथरूमची वाट, या ठिकाणी यात्रेकरूची बेसुमार गर्दी झाली होती. जो तो आपापले स्नान व इतर विक्री आटपून घेण्याच्या वाईत, प्रत्येक बाथरूमवर विसंपंचवीस माणसांच्या रांगा लागल्या होत्या, आम्ही सारे त्यांच्यात सामिल झालो. थोड्यावेळाने माझी पाढी आली. गरस पाण्याची वादली घेऊन उरकली एकदाची आंघोळ काहीवेळाने इतरही आमचे बंधू मोकळे झाले. रस्त्यावर चहावाल्याने आपला थाट मांडला होता. कढत चहा घशाखाली उत्तरविलयावर थोडे हायसे वाटले व जागरण आणि शिंगही नाहीसा झाला.

थोड्याच्वेळात, साफ उजाडले. प्रत्येकाने नारळ व फुलांचे हार घेऊन बाबांच्या समाधिस्थानी व नंतर बाबा बसत त्या शिळेला वंदन करून बाबांच्या

अन्य पवित्र स्थळांचे दर्शन घेतले. काहीनी वर्षदाय फंडास देणगी तर काहीनी अभिषेक केला. इतकं होता होता आठ वाजले, आम्हाला पुढील प्रवासाची घार्ड लागून राहिली. होती, श्री. भारूती मास्तर, अनंतराव, यशवंतराव व गजाभाऊ म्हण्ये यांचे म्हणणे उपाप दुपारपर्यंत राहून बाबांचा प्रसाद (अन्न) घेऊनच निघूया पण आम्ही ते मानले नाही. प्रत्येकाने पेढे, लाहौद्या वरै घेऊन मोठारीत वसलो. मोठार सुटली ती थेट शिरडीपासून चार भैलावर साकोरी नावाचे गाव आहे. त्याठिकाणी थांबली. तेथे उपासनी महाराज होऊन गेले. त्यांचे पवित्र क्षेत्र पहाड्याचे भाग्य आमच्या पदरात पडल. तिथे आम्ही पोहोचतो इतक्यात उपासनी बाबांची पालखी निघाली होती. आठवड्यातून एकदाच पालखी निघत असते, सुदैवाने तो योगायोग आम्हास लाभला, आम्ही भिरवणूकीत मिसळलो, व दरवाजातून आत प्रवेशकर्ते झालो. तेथे वरीच पवित्र स्थळे पाहिली. त्याठिकाणी सती गोदावरीदेवी नावाची उपासनी बाबांची शिव्या (मानलेली मुलगी) आहे त्या कोणाही याश्रेकरूना स्वतःने दर्शन घेऊ देत नाहीत पण आमचे दैव म्हणा किवा सुयोग म्हणा तेथील कोणो श्री. अनंतरावांचा निकटचा स्नेही भेटला. त्या सद्गृहस्थाने उपासनी बाबांचिष्यी व इतर पवित्र स्थळांचिष्यी खूप माहिती सांगितली व सती गोदावरीदेवीचे प्रत्यक्ष दर्शन घडवल. हा सर्व भक्ति सोहळा पार पाढून आम्ही पुढीची वाट घरली.

सुमारे साडेबारा झाले होते. पोटात अन्नाचा कणही नव्हता. दहाबारा मैल अंतर कापल्यावर मनमाड आले हे मध्यरेल्येचे फारच मोठे जंकशन आहे. तेथे मालाची चढ उतार व आयात निर्यात मोठ्या प्रमाणात होत असते. स्टेशनला लागून दिवाडकर यांचे हॉटेल व खानावळ आहे. जेवण हमखास मिळेल या आशेने सारे गेलो, पण जेवण शिल्लक नाही, दोन वाजता जेवण कोठून मिळणार? अगोदर आम्हाला टेलीफोनवरून कळविले असते तर तशी व्यवस्था केली असती असे हॉटेलचा व्यवस्थापक म्हणाला. पाहिजे तर पुरीभाजी तयार करून देऊ. आम्ही सगळेच भात खाणारे शेवटी निराशेने भागे फिरलो.

मोठ्या रस्त्यावर जेथे व्हैन उभी होती तेथे आलो. नाकयावर दोनतीन दुकाने होती, तेथे चौकशी केली पण व्यर्थ. नंतर एका हॉटेलात पाचसहा व इतर आम्ही एका सिद्याच्या का कोणाच्या दुकानात शिरलो गरजेला अक्कल नसते ना? त्याप्रमाणे तेथील आबलेला पाव व उसल घेऊन पोटात थोडो भर टाकली. गजाभाऊ म्हण्ये तर खादाऱ प्राणी. भुकेमुळे त्याने तापच घेतला.

नंतर व्हैन मध्ये येऊन बसलो आणि तेथूनच आमच्या प्रवासाचा उत्तरार्ध मुरु झाला, व दुईव पाठेस लागले. कलहाची ठिणगी पडली व त्याचा विपर्यंस

भांडणात झाला. सहलीचे नेतृत्व श्री. गोविंदरावांकडे होते, पण सारी व्यवस्था श्री. हजारे पहात असत.

पूर्वी ठरल्याप्रमाणे आमचे टाईमटेबल घसरलेच होते. त्यामुळे ठरलेला कार्यक्रम पार पडणार नव्हता, कारण दुसऱ्या दिवशी सर्वांनाच कामावर रुजू व्हायचे होते पण आमचे उपनेते श्री. हजारे यांनी निकून सांगितले की काही असो. ठरलेला कार्यक्रम पार पडलाच पाहिजे, तुम्ही सर्वजण ठरलेल्या कार्य क्रमाला बांधलेले आहात, तेव्हा कोणाचेही काही म्हणणे ऐकाय्याची माझी तयारी नाही. नाहीपेक्षा हा भी एकटाच निघालो. तुम्ही पुढे काहीही करा. यावरून गजानन म्हूऱ्येशी जोराचा खटका उडाला. तसेच यशवंतराव व हजारेची झुंपली. श्री. हजारे प्रमाणे श्री. बाळ प्रधान यांनेही कायद्याचा किस काढला. या दोघां-नाही श्री. मारुती मास्तर यांनी संमज दिली. श्री. हजारे मुळीच ऐकून घेण्याचे तयारीत नव्हते.

ते तडक मोठारीतून उतरून जाऊ लागले. तेव्हा गोविंदरावांनी पाठोपाठ जाऊन त्याच्या म्हणण्याला रुकार देऊन त्यांना परत आणले.

गाडी पुढे निघाली. थोडे अंतर तोडल्यावर पेट्रोल संपर्याचे ड्रायव्हरने सांगितले, जवळपास पेट्रोलपंप नव्हता, मोठी पंचाईत झालो. श्री. हजारे खालो उतरले व त्यांनी मालवाहुकीच्या एकदोन मोठारवाल्यांस थांबण्याचा हाताने इशारा केला. त्यांचे मिलोटरी टाईपचे लांब हाताचे गरम जोकेट, खाको पॅन्ट बुट व डोकीत हॉट फक्त उणीच रिल्हाल्वरच्योच. त्यांना पाहुन व त्यांचे लष्करी बाण्याचे बोलणे ऐकून पेट्रोल देण्याचे कबूल केले.

पेट्रोल भरले गाडी स्टार्ट झालो, व सायंकाळी सञ्चासहाला नाशिकला आली. आही मंडईत (बाजारात) गेलो. कोणो भूमिगुण्या शोगा, पेह, ऊस, तर कोणी ओला हरवरा, फ्लॉवर, वरैरे घेतले. इतक्यात दिवेलागणो झालो. म्हणून झेंगमध्ये येऊन बसलो.

मंडईतून गाडी निघालो. श्री. हजारे यांच्या आज्ञेयमाणे त्रिकोश्वराकडे निघालो. तीनचार मैलांची भरारी मारल्यावर आपण कुठे भलत्याच रस्त्याला जात आहोत असा किंचित संशय आला वाटेने जाणाऱ्या वाटसरूकडे चौकशी करता रस्ता चुकल्याचे समजले.

गाडी परत फिरली व चार मैल भागे येऊन त्रिकोश्वराकडे चालली. नाशिकहून हे सुक्काम अठरा मैल दूर होते. पण सडक चांगली नव्हती त्यामुळे गाडी ताशी १५ मैल वेगाने चालत होती. बाठ मैल पुढे गेल्यावर चढण लागलो रस्ता असंद व नादुरुस्त होता. दुरुस्तीचे काम चालू होते. एका बाजूला दगड माती व खडी ओतून ठेवलेली होती. पुढचा रस्ता चढणाचा व ईच्चबोळा लागला.

इतक्यात गाडी एकाएकी डाव्या बाजूस कलली, सर्वांच्या छातीत घस्तू झाले. भयाण काळोख पसरला होता. रस्त्याच्याकडेला किंवा आजुबाजूस मुद्दा दिवा-वत्सीची मुळीच सोय नव्हती, अशा परिस्थितीत पुढचा पल्ला गाठणे ड्रायव्हरच्या अटोक्यावाहेरील होते. मागेजावे तर रस्ता अरुंद व अडचणीचा तेव्हा सर्वांनी गाडी ढकलून वळवून घेतली, व गाडीची वाटताल सुरु झाली.

रात्री साडेनऊच्या सुमारास नासिकला आलो. पोटात भुकेने तिढीक उठली होती, ती क्षमविणे हे आमचे प्रथम कर्तव्य होऊन वसले होते. तेथील एका चाळीच्या पहिल्या माळचावर गुजरायी खानावळीचा बोर्ड वाचला, गजानन म्हात्रे व शिवराम फटक खेरीज आम्ही सारेजण खाणावळीत गेलो. गजानन म्हात्रे तर तापाने फणकणत होते. तेथे गेल्यावर दही, ताक, भात आमटी, वर्गेरे खाण्याची सर्वांनी इच्छा प्रदर्शित केली, कारण दुपारच्या प्रवासाचा त्रास व शीण दहीताकामुळे दूर होईल अशी खात्री होती. खानावळवाल्याकडे चौकशी करता तो म्हणाला, चालू ताट आठ आणे व पोटभर बाया आणे. आमच्यापैकी कोणीही आढेवेढे न घेता कबूल केले. पण एका अटीवर, चपाती ऐवजी भात किंवा भात भरपूर त्याने ते कबूल केले, पण अनुभव उलटाच आला व पुढच्यात पडेल त्यावर समाधान मानून उठलो.

अनंतरावांनी पानसुपारीची चंची सोडली, आम्ही मुखशुद्धी करून मुंबईच्या वाटेला लागलो. रात्री दहाचा सुमार झाला होता, गाडीची दौड सुरु झाली, जातर जाता अकरा वाजले. ड्रायव्हरच्याने मोटार हाकवेना, त्याचे डोळे जाग-रणामुळे तारवटेले होते. भव्येच त्याला झोपेची तिरीप येई व डोळे पेंगू लागत. कडेलाच श्री. हजारे वसले होते ते दक्षतेने पुढील काळोखातील रस्ता व ड्रायव्हरच्या हालचालीकडे लक्ष ठेवीत, एकदोनदा त्यांनी ड्रायव्हरला सावधगिरीने गाडी हाकण्याचा इषारा केला. परंतु त्या विचान्याचा इलाज नव्हता, तीस-वत्सीस तास त्याला झोप किंवा विश्रांति ठाऊक नव्हती. तेव्हा तो तरी काय करणार? त्याने दोन तास झोप काढावी असे सर्वांनुभते ठरले, गाडी थांबविण्यात आली, ड्रायव्हर झोपी गेला. आम्हीही खाली उत्तरून रस्त्याच्याकडेला आडवे आलो, कारण हातपाय तर खिळत्यासारखे झाले होते. तेव्हाकृते थोडस हायस वाटले. घडधाळात एक वाजला होता. ड्रायव्हरला उठवून गाडी चालू केली.

पुढचे काही मैलांचे अंतर तोडल्यावर एका वळावर चौकीवरील पोलीस दिपायाने गाडीच्या मारीज बाजूस बावाज होत असल्याचे सांगितले. गाडी थांबवून तपासणी करता चाकाचे नटबोलट ढिले झात्याचे समजले. ते व्यवस्थित केले.

हा पोलिस शिपाई कोण, आणि येवढचा अपरात्री येथे कसा, व काहीतरी विधाड झाला आहे हे त्याला समजले केल्हा ही सर्व घटना चमत्कारिक व आदर्शयं वाटण्याजोगी होती. सुचना करणारी व्यक्ती कोणी अद्भूत शक्ति तर नव्हती ना ?

प्रसंग फार आणीवाणीचा होता, वावांची कृपा म्हणून टळला नाहीतर आम्ही गाडीसकट खोल दरीत. पुढील प्रसंग आठवला तर अंगावर शहारे आल्याचिनाय रहात नाहीत, म्हणून वर्णन न करणे उचित.

पुनः भरवेगात गाडी भराभर रस्त्याला मागे टाकून पुढे चालली होती. डोंगराळ रस्त्याची ढडण संपून उतरण लागली. हल्लहळू गाडी पायथ्याशी येते तोच कडा-डा असा आवाज झाला. गाडी खरपट पंघरावीस यार्ड पुढे गेली. मागील कोपरा पार कलाला होता. रात्री सुमारे अडोच झाले होते. बहुतेकजण वसल्या वसल्या मेंगत होते एकाएकी जबर घक्का बसावा तसे झाले, व एक-मेकावर आदल्ले. भराभर गाडी बाहेर सारे आलो. कुणाला काही मार वगैरे लागल्याची विचारपूर्स केली. पण तसे काहीं विशेष नव्हते. तेवढेच समाधान.

नंतर गाडीची पाणी केल्यावर मागील झेंकस्ल मोडून डाव्यावाजूचे चाक लांब कुठेतरी उडाले होते.

ईश्वराच्या कृपेने पुनः एकदा भरणाच्या दाढेतून बचावलो. आता पुढे काय ? हा प्रश्न आ वासून आमच्यापुढे उभा राहिला. सकाळी तर सर्वांनाच कामावर जायचे होते, आणि दुसरी व्हॅन मिळण्याचे सुलोच साधन नव्हते, फक्त भाल वाहतुकीच्या लांच्यांची ये जा सुरु होती. एका लौरीवाल्यास विनंती केल्यावर दोघांना घेऊन जाण्याचे त्याने कदूल केले, मोटारीच्या मालकाला अपवाताबद्दल कळविण्याचे आमचे प्रथम कर्तव्य. त्याप्रमाणे मोटारकलोनर व श्री. हजारे पुढे कमाने इतर मुंबईस जाण्यास निशाले. एकामागून एक सारख्या मालाच्या मोटारी येतच असत. त्यामुळे बहुतेकांना वेळीच निघता आले.

मला जी लौरी मिळाली ती चिक्काकर भरलेली वर ताडपत्री टाकून दोरीने करकचून वांधलेली होती. गाडीवाल्याने आम्हांस निजिकच्या रेल्वे स्टेशनवर नेऊन सोडण्याची तयारी दर्शविलो. ड्रायबहूर शेजारी जागा करून आम्ही यश-वंतरावांना वसविले. श्री. चंद्रकांत पेडणेकर, पाटकर, सोसायटीचा नाईक व भी लौरीवर सामानास चढलो, व घोरपडीसारखे चिकटून दोन्या हातात घट्ट घरल्या. वारा तर सोसायट्याचा मुटला होता. पहाटेची वेळ थंडी वोलता सोय नाही. हातपाय गारठले होते तीनचार येल गेल्यावर लौरी थंडली, व उत्तरण्याचे कर्मनि निशाले. आम्ही निमूटपणे खाली उत्तरली व दोन स्पष्टे त्याच्या हातावर ठेवले. जबल स्टेशन कोणते आणि कोठे आहे याबद्दल ड्राय-कूरला विचारले त्याने अंगुली निर्देश करून समोर जा खडी स्टेशन मिळेल.

त्याप्रमाणे स्टेशनच्या मागाने निघालो पुढे गेल्यावर पायाखालील रस्ता उलट दिशेला जात आहे असे वाटले. समोरच जवळ जवळ दोड मैलाच्या अंतरावर विजेच्या दिव्याचा लखव प्रकाश दिसत होता. वाटले हेच ते खडी टेशन म्हणून त्याच दिशेने पाऊले टाकण्यास मुरुवात केली. अडोचतीन फलंग चालल्यावर किरकोळ झाडी व उंचसबल भाग लागला. माझ्याकडे तसेच पाटकर, चंद्रकात व यशवंतरावांकडे वेताचेच सामान होते. फक्त नाईककडे वाजवीपेक्षा जास्त पश्याची बँग, करंडी, त्यात पेह, भाज्या, ऊसाचे कांडके वरैरे होते.

अंधार इतका दाट पसरला होता की समोरचे मनुष्यच काय पण इतर काहीच दिसत नव्हते. त्यामुळे नाईक बीसपंचवीस फूट मागेच राहिला, मी व पेडणेकर यशवंतरावांचा हात धरून तर पाटकरने त्यांचो पिशवी घेऊन चाललो होतो, नाईक मात्र सारखा राऊत राऊत चंद्रकांत, पाटकर अशा हांका मारित येत होता, त्याला आम्ही सारखा धीर देत होतो.

असाच सारखा पुढे मे जपून पाऊल टाक इतक्यात आई-ग असा घोगरा आवाज कानावर आदलला. चटदिशी चंद्रकांत व मी यशवंतराव व पाटकरला तसेच सोडून मागे वळलो तो नाईक खळग्यात पडलेला सामानही पडले होते. चंद्रकांतने त्याला हात देऊन उठविले. मी त्याची करंडी व चंद्रकांत ने बँग घेऊन वाट चाचपत पुढे सरकू लागलो, एकमेकांना नावाने हाका मारीत चाललो होतो, नाईकचे अंग थरथर कापत झीते. लहान मुजासारखा त्याला कुशीत घेऊन तोंडाने धीर देत चाललो होतो.

पुढे तर आमच्याने चालवेना. शेताची उंच सखल वरकम जर्मिन तुडविन चालावे लागे. समोरचा प्रकाश तेवढा स्वच्छ दिसत होता. फारतर दोन करंडी अंतर असावे पण अंधारातून जावे कसे एकाजवळही टौर्च नव्हता, तेव्हा आम्ही उजेडाच्या दिशेने मोठमोठयाने ओरडायला मुरुवात केली, घशाला कोरड पडलो होती. तरी ओरडण्याचे थांबविले नाही. तेव्हा कुडे नुगोतरो एक कंशील घेऊन पुढे सरकल्यासारखे वाटले. थोडा धीर आला. त्या उत्साहाच्या भरात यशवंतरावांनी एक दोन पाऊले पुढे, तो काय? कोणोतरी सहज उमा विहिरोत पडावा तसे जाले. त्यामुळे सत्रीवाच यटकाप उडला. यशवंतराव सहसात फूट खोल दरीत पडल्याचे साधारण त्यांचा शुभ्र कपड्यांवरून दिसले. लगेच माझ्या हाताला धरून चंद्रकांत हुक्कार खालो उत्तरला. ताबडतोड मोहो उत्तरलो व त्यांना खांदाचा आधार देऊन नोट उमे केजे. ते तर सतव्य उमे व, बोतांग किंवा नोट इवासोच्छवास मुद्दा त्यांना वेगवेग त्यांच्यात शास्त्र नव्हते, कंबर तर खचल्यासारखी वाटत होती. तेव्हा आमची रावावर धारण बडी शास्त्र

मुखावाटे शब्दही बाह्यर पडेना, इतक्यात समोरील विजेचे दिवेही मालवले गेले. पॅटच्या खिंशातून काढगाची पेटी काढली, पण तीत फक्त एकच काढी होती. कारखान्याच्या बाजूला कंदीलवाला, उभा असल्याचे दिसत होते. आम्ही कोठे आहोत हे मात्र तो पाहू शकत नव्हता. तेव्हा माझ्याकडील काडी पेटवून त्या दिशेला घरली त्या दिशेने तो कंदीलवाला व दुसरा एक भाणूस येऊ लागला. आम्हीपण हल्लूहल्लू पुढे सरकू लागलो. कंदीलवाला जबळ आला त्याच्या सहाय्याने अडचणीतून अगोदर प्रकाश विसला होता तेथे आलो, आम्याचा कलने-प्रमाणे ते स्टेशन नसून कसलातरी कारखाना होता, त्या सहाय्यकारी भाणसांच्या भाषेवरून ते गुरखे होते. त्यांना आम्ही सारी हकिकत सांगितली. आम्हाला तर विश्रांतीची फारच आवश्यकता होती. अणि खड्डीला येणारी गाडी तासाभराने होती, तेव्हा काही ज्ञाले तरी प्रथम स्टेशन गाठूया असे ठरले, कारण ती गाडी चुकल्यावर दुसरी गाडी दुपारी बारापर्यंत नव्हती. नंतर तो कंदीलवाला माणूस स्टेशनपर्यंत सोबत आला, त्याचे आपार मानून स्टेशनात गेलो.

चादर अंथरली व यशवंतरावांना आडवे पडण्यास सांगितले, त्यांचे हातपाय ओढले, ताणले, कंबर रगडली व पांघरूण देऊन मी व नाईक तिकोट आफिसला जाऊन तिकीटे आणली. गाडी येण्यास अधीं तास अवकाश होता, प्लॅटफौर्मवर एक पेटर शिकोटीकडे शेकत बसला होता. मी सिगार काढून विस्तवावर पेटवून एक दोन झुरके भारले, चहाचे तर दुकानच नव्हते. तजरेसमोर घडलेल्या भयकर आठवणी सारख्या उम्हा रहत, नाईक स्वस्य पडला होता. तेथे कोणी शुभ्रवस्त्र परिधान केलेली पिशाळ्य दिसल्याचे सांगितले. त्याच प्रमाणे पाटकरलेही आपल्याला तसाच काहीतरी भास झाल्याचे सांगितले. इतक्यात आगमाडी आली सामानासह गाडीत चढलो. गदीं मुळीच नव्हती, मोकळेपणाने पाय लांब करून झोपता आले.

वाचकहो, चला आपण मोटार अपघात स्थळी जाऊ. तुम्हाला माहितच असेल आमच्या प्रमाणे शी. अनंतरावही एका लांरीत बसून निघाले होते. त्यांची काय दशा झाली असेल याची कलमना आपणास मुळीच नसेल तेव्हा त्यांच्या भागे जाऊन काय हकीगत घडली तो पाहूया. लांरीवाल्याने अनंतरावांना शहापुर स्टेशनपासून काही अंतरावर मोटार रस्त्यात सोडले. त्यांच्या सोबतीला दुसरा कोणीच नव्हता, भयाण काळोख रात्री तीनवा सुमार आजूबाजूला घर किंवा दुकानही नव्हते. स्टेशन किती दूर आहे हे ठाऊक कोणाला?

कितीही दूर असो, असा निश्चय करून ते निघाले थोडे पुढे गेल्यावर दोघे वाटसरू आपल्यापुढे चालत असल्याचे त्यांना दिसले. वरी सोबत झाली असे म्हणून त्या दोघाना गाठण्याचा ते प्रयत्न करू लागले. पण त्या भाणसांचा

काहीतरी भलताच गैरसमज झाल्याचे दिसले. तेव्हा ते अधिकृत जोराने चालू लगले. इतक्यात सभोरून एक बैलगाडी व तीत पोलिस यिशाई दिसला त्याच्या कडे अनंतरावांनी स्टेशन किती दूर आहे, अशी चौकटी केली व घडलेलो सर्व हकीकित सांगितली. तो गाडीवाला व पालोसाने अनंतरावांना शहापुर स्टेशनवर आणून सोडले अनंतराव चहा वेण्यासाठो पुढे आने, त्यांना चहा देण्यासाठो मागे वळून पहातात तां काय वैलगाडीही नाही, की त्या माणसपैकी कोणो नाही. मोठा चमत्कारच म्हटला पाहिजे. म्हणतात ना आंधळचाला काढीचा आधार, त्याप्रमाणे वाचा संकटाच्यावेळी कायावरून थाउन आले नमनोन. असे म्हटल्यास अतिशयोक्ती होईल काय?

पहाटेपूर्वीचा काळांव संपूर्ण शुर्योदय झाला. श्री. गोविंदराव हे एस. टी. सर्विसने भिवडोस गेले. तेव्हून त्यांना सविष्ट गाडी मिळेना, खास भाईयाने मोठार करून त्यांना कुर्ल्याला यावे लागले. इथर्मर्यात येऊनही त्यांच्या मागे मुहूरदगा होतीच. त्याच दिवशी दुशारी घाटकीपर येत्रे आगगाडीचा अवधान होऊन वाहतूक वंद पडलो होतो. आगगाडी वंद असल्यामुळे बसला फार गर्दी, न्यामुळे त्यांना फारच यास सोसावा लागला.

इकडे मोठार ड्रायव्हर, के. म्हात्रे बाळ व गजानन म्हात्रे इतकेजण सवीच्या मागे होतेच इतरांप्रमाणे त्यांनाही लौरीतून लवकर जाणे शक्य होते, पण मोठार ड्रायव्हर मागे रहातो, यिशाय रात्रोचो वेळ आणि दुसऱ्याची मोठार चौरलुटाहंची भिन्नी, त्यामुळे त्यांना चांगे उजाडेगर्यत तेवेच रहावे लागले. पण पुढे दिवस उजाडेशावर वहातूक यांवरी लौटेवो वाट पहाता पहाता आठ वाजले. लौरी येण्याचे चिन्ह दिसेता, येवढी एक बैलगाडी येत होतो. तीमध्येच वसून गजानन म्हात्रे निवाने होते. त्याना अजूनही तार होताच. के. म्हात्रे व बाळ प्रधान गाडीच्या मागून चालले होते, पुढे शॉर्टकट रस्त्याने के. म्हात्रे व बाळ पुढे येऊन चहा घेत असल्याचे गजाननने पाहिले, ते विचारात पडले की हे दाये आपल्या मागे असून पुढे कसे व केव्हा आले. इतर्यात एस. टी. आलो. खड्डी ते वैतरणी व पुढे भिंवडोचो वारो करून हे श्रिकूट मुंबई मुक्कामी सुखरूप येऊन दाखल आले.

तात्पर्य एकामगून एक असे अनेक घोर प्रकंग आणि अडवणी येऊनही, आपण सर्वजण इस्तराचे कृपेते सुवरुणाणे परत आलो. त्याबद्दल आणि इस्तराचे तसेच श्रीसर्विकाबाचे आधार मानू या. !

श्रीसाईबाबांना प्रसन्न असलेली पारदर्शिण्याची

श्री सती अनुसया माता

डॉ. अनिल. नागपूर

● डॉ. अनिल नागपूर

पौरव करून थाटाने त्यांची छवी श्रीसाईबाबा समाधिमंदिरात लावली आहे. अशा या थोर विभूतिद्वारे लिहिलेल्या अनेक प्रशंसापेकी “श्रीसाईबाबा चार्ट्स अँड सेरिज” हा एक ग्रंथ आहे. याच ग्रंथात पृ. ३५६ क्रमांकावर उल्लेखित संदर्भात श्रीसाईबाबांची अन् अनसूया मातेची एकरूपता त्यांनी उद्घोषित केलेली आहे त्याचप्रमाणे वरील पुस्तकाचे हिंदी अनुवाद “श्री साईबचनामृत” मध्ये श्री ठाकूर शिवरामसिंह यांती वरील गोष्ट २९५ क्रमांकावर भाडलेली आहे. ही पुस्तके चाळत असताना साहजिकच माझ्या ढोक्यात विच्चार आले की नागपूर जिल्ह्यात काटोलपासून द मैलावर असणाऱ्या पारदर्शिण्या या गावी हल्ली प्रत्यक्ष वावरत असणाऱ्या सती अनुसयामातेवावत आपले काही अनुभव वाचकां-समोर सादर केल्यास श्रीसाईबाबा त्याच्याशी एकरूप असल्याकारणाने ही लेखरूपी कुल्लक फुलाची पाकुळी अवश्य स्वीकारतील याच वृष्टिकोन व उहे शाने भी विमूढ, अल्पसती प्राप्याने आपले विचार आपणसमोर मांडऱ्याचे.

वाडस केले आहे. भाजा हा अल्प प्रयास आपण गोड कस्तु घ्याल हीच वाचकर्ता नमर दिनंती.

वाचकबंधूनो ! मार्गील १।—२ वर्षापूर्वीची गोप्ट. दर खेपेस नवरात्रेत एकदा तरी नाश्वरजवळील श्रीक्षेत्र कोराडी येथे श्रीमहालक्ष्मीदेवीच्या दर्शनाला जावे व यथाशक्ति तिचा घुंगार करावा हे माझे एक प्रकारचे बेंड. एक प्रकारचे भनोरंजन. परंतु काढी कारणास्तव एकदा देवीला परकर नेणे मला जमले नाहीं. श्रीदेवी स्वानात आली, व एका स्त्रीकडे बोट कस्तु म्हणते, “का रे तू मला नेसविले नाहीस. काही हरकत नाहीं. परंतु हिला नेसवून टाक म्हणजे जाले.” स्वर्णनावस्थेतच मी देवीने दर्शन केलेल्या स्त्रीकडे वघितले, ती विदेही होती. अगावर काही एक बस्त्र नव्हते. तिच्या हृसतमुख चेहऱ्यावर भमतेचे तेज खिळले होते. मजकडे पाहून ती खदखदा हसत होती. म्हणतात पहाटेचा दृष्टांत खग असतो. परंतु मला हे कोडे काही समजले नाहीं. अहो, मी काही फार मोठा भक्त नसून मला देवीची पूजाअच्ची सुडा भाहित नाहीं — स्थावे प्यावे ल्यावे ! जमाखच्च साईवावांचा नावे अशी माझी भावना व विचारसरणी. श्रीमहालक्ष्मी देवीने स्वप्न दिले हे माझे भाग्य व ही त्यांचीच कृपा. परंतु तिने दर्शनिलेल्या विदेही स्त्रीस मी पूर्वी कधीही पाहिले नव्हते. घरातील एक दोन व्यक्तींना मी ही गोप्ट स्पष्ट करण्याचा आठोकाठ प्रयत्न केला. परंतु त्यांनी मला मूर्खातिच काढले. ज्ञाले, पुढील एक दोन दिवसात ही गोप्ट मी पार विसरलो. पुढे महिन्याभरातच योशायोग आला व काही मित्र मंडळीच्या आप्रहास्तव आम्ही श्रीक्षेत्र पारडिशियाला श्रीसती अनसूयामातेच्या दर्शनाला गेलो.

अहो जाणार कसा नाहीं ! कोणी म्हणे तिला तेथूनच सर्व काही दिसते. ती सर्वांच्या इच्छित मनोकामना पूर्ण करते. सर्व बाधा दूर करते. सर्व संकटांचे निवारण करते. सर्वांना त्यांच्या आचारावा विचारासहित ओळखते. अशा तिच्या एक ना अनेक गोप्टी माझ्या कानावर आलेल्या होत्या. देणारा दाता पुढे साक्षात् उभा असताना हात पसरविण्यास कसली लाज ?

परंतु आशवर्य ! तीच स्वप्नात आलेली विदेही स्त्री श्रीक्षेत्र पारळिशियाच्या मंदिरातील गादीवर विराजमान होती व भजकडे पाहून खदखदा हसत होती. मी स्तंभितच झालो. माझे पाय जमिनीला चिकटले. कसातरी हार तिच्या गळधात घालण्यास हात पुढे केले. परंतु हार टाकण्यापूर्वीच तिने तो चुरमडून दिसकळीत केला. श्रीमाता भजवर राशावली. माझे भन ग्लानीने भारले गेले. गळा दाटून आला. मी आपली एक खूक समजून गेलो; व मंदिराच्या एका कोपन्यात उभा राहून मनांतून लिंगो क्षमायाचना केली की, माते मी परकर आणला नाहीं, व कवाचित या खोडेगावात तो मिळणारही नाही. मिळाला तरी

माझ्या खिंशात मोजकेच पैसे. पुढील दर्शनाला येताना श्रीकोराडो देवतेने म्हटल्याप्रमाणे मी परकर अवश्य घेऊ येईन. क्षमा कर मांते. कातावू नकोस. आई कधी मुलावर रस्ते कां? कधीच नाही. रस्ते ते मुल. कधीही रस्त नाही ती भाऊली." माझ्या मनात श्री साईबाबांची आठवण आली. लगेच श्रीसती अनुसूयामातेने इशारा केला व आनंदाने माझो पूजां स्वीकारली. तोच विस्क्लीत केलेला हार आपल्या गळचात तिने प्रेमाने घालून घेतला, व मला कितीतरी वेळपर्यंत "साईराम" "साईराम" म्हणावयास लावले. स्वतःच नारळ फोडून एक नाहीं दोनवेळा प्रशाद दिला. आम्हो सुखरूपणे परतलो.

माझ्या ढोक्यात लख्ब प्रकाश पडला. मागोल पंवरा दिवसांपूर्वीचे घटनाचक्र आठवले. मी नेलेला हार श्री संत गुलाबबाबांनी स्वतः न स्विकारता तो त्यांनी आपल्या वरील वाजूस लटकविलेल्या याच श्रीमातेच्या फोटोस घालण्याची दुसऱ्या एका इसमास आज्ञा दिली होती. श्रीसंत गुलाबबाबा स्वतः या श्रीसती अनुसूया मातेस 'आई' म्हणतात व अबूनमधून श्रीमातेच्या दर्शनासाठी श्रीक्षेत्र पारदर्शिण्याला जात असतात, हे सर्वच विदोत आहे. परंतु निदान मला तरी त्यावेळेस या विषयो काहोच माहितो नव्हतो. मी त्या श्रीमातेच्या फोटोकडे पाहण्याचेसुद्धा श्रम घेतले नव्हते. तरी श्रीमातेस मला आपल्याकडे बोलवावयाचे होते. म्हणूनच श्री. कोराडो देवतेच्या मार्फत ती स्वप्नात येऊन मजपुढे उभीं ज्ञालो होता. मजकडे पाहून खिंदखिंदी हासत होतो. आता तिला पुढील खेपेस परकर नेण मला भाग होते.

पुढील नवरात्रास १९ दिवस असतोल नसतोल तोच श्रीक्षेत्र कोराडोने श्री महालक्ष्मीचे दैवत उंच विष्पाड व श्रोत स्वरूपात माझ्या स्वप्नात उभे राहून उद्गारले; "याद रख ! तुने मुझे पहनाया नहीं। आठ दिनके अंदर मेरी मंगनी पुरी कर वरना अपनी माँको संभाल लेना!" मी खड्डबदतच जागा ज्ञालो. माझे पूर्ण शरीर घासाने ओलेचिंब ज्ञालेले होते. दृष्टी बळवून विघ्निले माझी मातोश्री जवळच पलंगावर गाढ निद्रावस्थेत होती. माझी झोप पार उडाली. नंतर मी झोपलोच नाही. मनात नाना प्रकारचे विकल्प व शंका कुरंका आल्या. विचारचक्र सारखेच सुरु होते. सकाळ ज्ञाल्यावर ताबडतोब मी माझ्या मातोश्रीना काही एक न कळविता वर्मंताई मिसेस कविता साह कडे लगेच बोलावणे पाठविले व एकंदरीत तिला सर्व माहिती दिली. तिचा दैविक शक्तिवर अतीर विश्वास असल्याकारणाने तिने तरी मला भूखित गणले नाही. हेच माझे भाग्य म्हणावे लागेल, तिच्याच भागदर्शनाने व प्रथलाने आम्ही नंतर चार दिवसातच मातोश्रीना काही एक न कळविता श्री सती अनुसूया मातेस परकर लेसवून आलो. त्यानंतर अचाप श्री महालक्ष्मी मातेने व श्रीसती अनुसूया मातेने मला कोणतेही दृष्टांत दिले नाही.

वर नभूद केलेल्या पुस्तकात उद्घोषित केलेली श्रीसाईवावाची श्रीसती अनुसया मातेशी असणारी एकरूपता तिच्या अनेक आचरणांपैकी काही क्षुलक उदाहरणावरून पाठकगणास स्पष्ट व्याची म्हणून मी माझे काही अनुभव स्पष्टीकरणार्थ खाली दिलेले आहेत.

आपल्या अनेक श्रमग्रंथात पुराणात ही गोट निविवाद मानली गेलेली आहे की ईश्वर किंवा देवी वारंवार या पृथ्वीतलावर मानवांच्या कल्याणांसाठी मानव देह धारण करून वावरत असतात. परंतु म्हणतात ना,

श्री महालक्ष्मी कोराडी “विजमें जिमी वृक्ष है। पर प्रकट दिखलाता नहीं ! है इसी विधी इम्हण्यापक, किन्तु दरसाता नहीं ॥”

याचा अर्थ असा की दिवियाणातमुद्भास संपूर्ण वृक्ष (फांद्या, पाने व फुले हे सर्व) असतानाही जोपर्यंत ते सुपिक जमिनीत पेस्त उपजत नाही तोपर्यंत आपणास तों मुक्तावस्थेत असणारा वृक्ष दृष्टियोचर होत नहीं. त्याचप्रभाणे मोह, माया, लोभ, इत्यादि पड़रिपूऱ्या आवरणाने आपण झाकले गेलेलो आहोत. जोपर्यंत आपण हे आवरण न्यागित नाही तोपर्यंत आपल्यासमोर प्रत्यक्ष उभा असलेल्या ईश्वरास मुळा पाहू दक्त नाही.

अर्थात वीज प्रेरण्याना योग्य व सुपिक जमिन मिळाली नाही. ही सुपिक जमिन मिळवून देण्याने काम आपला सदगुरु करीतो, आपली माझली श्री साईबाबा करिते व आपल्या संयमित भक्तांनाच विदात असलेले वृक्ष दाखवून देते. अर्थात सदगुरु योग्य भक्तांच्या पड़रिपूऱ्या नाश करून ईश्वर कसा आहे हे दाखविलो. मला म्हणावड्याचे इतकेच की श्री शिवरामसिंह ठाकूर द्वारे अनुवादीत श्री. नरसिंहस्वामीकृत पुस्तकात ज्या श्री सती अनुसया मातेचा श्री साईबाबांशी एकरूपतेचा उल्लेख केलेला आहे तिच श्री सती अनुसयामाता हल्ली श्रीक्षेत्र पारऱ्याण्यात वावरत नसेल असे तरी म्हणता येत नाहीं. म्हणूनच की काय तिने मजहारे “साईराम ” साईराम”ने उच्चारण करवून त्यांचेशी असणारी एकरूपतेची प्रचिती घडविली, व हे विचार आपल्यासमोर मांडऱ्यास प्रेरित केले. “श्री दुर्गा सप्तशती” श्रंथात ही गोट स्पष्ट केली गेलेलीच आहे;

या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता

नमस्तस्यै ॥ नमस्तस्यै ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥१९॥

(बध्याय ५)

इन्द्रियाणामविष्टात्रो भूतानां चाखिलेषु या ।
 भूतेषु सततं तस्यै व्याप्तिदैव्यै नमो नमः ॥७७॥
 चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्त्य स्थिता जगत्
 नमस्तस्यै ॥७८॥ नमस्तस्यै ॥७९॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥८०॥

(अव्याय ५)

जीवनात ठोकर वस्त्याशिवाय परमेश्वर काही आठवत नाही. काही विश्वासू असतात तर अनेक मोह मायेच्या आवरणात गुरफटलेले असतात. अशा व्यक्तींना देवावर विश्वास नस्त्याकारणाने ते अशा विभूतीना देखिल 'बैडचात्र' गणतात. हा त्यांचा दोष नसून त्यांच्या प्रारब्धाचा आहे. श्रीसाई-बाबा हयत असताना कितीतरी जनसमुदायाने त्यांना "पागल फकीर" म्हटलेले होते हे आपणास माहितच आहे. परंतु त्यांना याचे काहीच वाटत नाही. ते आपल्यातच युंग असतात. उलट हेच अविश्वासू लोक शळ्डाळू भक्तजनात परी-वर्तित झाल्याचे एकनानेक उदाहरणे आपणास 'श्रीसाई सत् चरित्रात' आढळतात. असेच श्रीसती अनुसया मातेचेही आहे. या कलोभुगात चमत्काराशिवाय नमस्कार नाहीच. परिणामस्वरूप ज्यांना ज्यांना श्रीसती अनुसयामातेबद्दल चमत्कार घडलेले आहेत असे अनेक शळ्डाळू भक्तगण दूर दूरून येत असतात च दर्शन आशिवर्दि घेऊन कृतार्थ होतात. मुंबईचे सुदा काही भक्त तेथून दत्तक्या दूरवर स्थित असणाऱ्या श्रीक्षेत्र पारङ्गिंश्याला आलेले भी स्वतः बघितलेले आहेत.

ज्याप्रमाणे श्रीसाईवाबा द्वारकार्माईत हृंडी शिजिविताना स्वतःचे हात धालून अनु कालवित त्याचप्रमाणे श्रीसती अनुसया मातेला मंदिरासभोरील हॉटेलांत उकळत्या तुपातून पूर्ण हाताचा पंजा टाकून हसत हसतक जिलेबी काढून खाताना यी पाहिलेले आहे.

श्रीसती मातेबद्दल एक विशेष प्रकरण माझ्या एकव्यात आहे की ज्या कोण त्याही दुक्कानात जाऊन ती जी कोणती वस्तू वा जिन्स मागते ती लगेच दोन-चार तासातच विकी होऊन संपत्ते.

श्रीमातेच्या दर्शनार्थ आलेल्या दारिद्राने नस्त झालेल्या एका वृद्धेने तिच्या करिता फक्त हिरव्या काचेच्या बोगड्या शुद्धेने व भक्तिभावाने आणलेल्या होत्या. श्रीमातेने तिला काय काय आणलेस मुण्डून विचारले असता तिने आपल्या दारिद्र्याचे रडणे रडून श्री सती अनुसया माता “आणलेल्या बोगडचाच गोड करून चे” असे म्हटले.

चमत्कार असा की श्रीसती मातेने पाहता पाहताच त्या वांगड्या कुटुर कुटुर चाऊन खाल्या व तिला आयीवाद दिला. सध्या ती वृद्धा सुखाने नांदत आहे.

कोणताही भक्त तिथे दर्शनार्थ गेल्यास श्रीसती माता त्याला “का-का “जेवलास” म्हणून सतत किल्येक तरीबेळा एकसारखी विवारीत असते. माझ्या अल्पवृद्धिनुमार विवार केल्यावर मीं तिच्या या शब्दांचा अर्थ असा काढला आहे की,

“हे मानवा ! या देहरूची जिवनात तू काय काय केलेस. वांगले चांगले उत्तम पदार्थीच्या सेवनाची तुला जितकी गोडी आहे तितकीच ईश्वराच्या नामस्मरणाची आहे काय ? अरे आता तरी लक्ष दे. या पडरिपूंपासून दूर राहण्याचा तू प्रयत्न कर. हे लोभी मन तुला फसवू पाहात आहे. त्याला वळी पडू नकोस. मोहृशात गुरफटून तू आपल्या इच्छेगूर्तीसाठी इथे आलास. जा, तुझो ही इच्छा तर मी पूर्ण करते. परंतु लक्षात ठेव, जोपर्यंत तुला या सांसारिक पदार्थीच्या प्राप्तीची अभिलाप्या आहे तोपर्यंत तू कधीही पूर्ण मुखी राहणार नाहीस. जशीजशी तुझी इच्छापूर्ति होईल तसेतशी तिच्या पूर्तीचा लोम बाढताच राहणार. त्याला शेवटच नाही. आणि जितकी अभिलाप्या बाढते तितकेच दुःख बाढते. तुझ्या जिन्हेला दोन प्रकारचे गुण आहेत. स्वाद व वोलणे. हे मानवा, तू स्थाद्वाच्या आसक्तीतच गुरफटू नकोस. जिवन क्षण-भंगूर आहे. तुझे बोलणेमुद्दा नेमेकेच पाहिजे. यथोचित व प्रेमठपणाने मोजक्या शब्दात ते तू कर व जास्तीत जास्त वेळ सर्वशक्तिसान ईश्वराच्या नामस्मरणात गमव. हेच परमार्थ प्राप्तीचे सोपे साधन जाण. फक्त विषयानाच भोगीत वसू नकोस.”

म्हणूनच की काय श्रीसती माता वारंवार आठवण करीत असते,

“का-का “जेवलास?”

म्हणजे यांडक्यात “कोणकोणत्या विषयांचे तू रसस्वादन केलेस असे या ओळींच्या लेखकांचे विचार आहेत. अशा विवारांना मान्यता देश्यास वा न देण्यास पाठकगण पूर्णपर्यंत स्वतंत्र आहेत. कोणोही आपले हूदय भंग होऊ देऊ नये; व ज्ञाल्यास लेखक अमाप्रार्थी आहे.

ज्याप्रमाणे श्रीताईबाबांचे जाणे येणे व वसणे काही विलिंग स्वाळी होत असे त्याचप्रमाणे श्रीसती मातेचेसुद्धा आहे.

श्री साईबाबा वर्षासून एकदा तरी नामसन्ताह साज्जरा करीत. तसेच श्री अनुसायानातेच्या श्रीसेव पारदीशियासा दरड्यांमध्ये महिन्याच्या प्रथम आठवड्यात

नामसप्ताह साजरा करण्यात येतो. विशेष हैं कौं श्रीसंतश्रेष्ठ पुंडलीक महाराजांनी (मूर्तिजापूर) व श्री संत गुलाबबाबांनी (काटोल) स्वतः हंजर राहून असला नामसप्ताह पाळण्याचा शुभारंभ केला. मला तरी वाटते, त्याकाळी सुद्धा श्रीक्षेत्र शिर्डीच्या लहानसहन परिसरात अशीच जत्रा भरत असावी. या घटनेनंतर लोकाना कलून चुकले की ही गावात वावरणारी, वेढी, विदेही, काहीतरी वडवडणारी व शिव्यागाळीची लाखोली वाहणारी स्त्री “पागल” नसून कोणी तरी दैविक विभूती आहे. शब्दी स्वरूपा आहे.

पुढे काही चम्पलार दृष्टीस आल्यावर आतातर त्या गावातील लोकांनीच एक लहानसे व आकर्षक मंदीर उभारले असून पलंग-बिछाना इत्यादींची व्यवस्था करून श्रीसतीमातेच त्यावर वसविले आहे. नियमितपणे सकाळ-सायंकाळी आरती व पूजा-पाठ नगारे, शंखाच्या मंगल व्यवित पार. पाडण्यात येतो. वातावरण श्रीक्षेत्र शिर्डीं सारखेच मठीगंग करणारे असते. रोज पहाटेस पवित्र मन्त्रोच्चार विडी वगैरे नियमितपणे होत असतो. दोन रक्कक श्रीसती मातेच्या सोवत नेहमी आढळतात. श्रीक्षेत्र पारदर्शिण्याला हल्ली संस्थान स्थापित झालेले असून गावातील मंडळी श्रीसतीमातेच गावाच्या सीमेबाहेर जास्त कधी जाळ वेत नाहीत. परंतु अनेक व्यक्ती ज्यांना श्री सतीमातेवर शळा व विश्वास नाही कुजवूजताना अद्यापही आढळतात.

श्रीसतीमाता पलंगावर वसलेली असते व अनेक कुत्रे कुत्री यांच्याशी बागडत असतात. एखादा खांद्यावर तर दुसरा शरीरावर तर तिसरा पायाशी व ती त्यांना फार ब्रेमाने कुरवालीत असते. जागतिक व्यवहाराशी काही संबंध नसाहारी – ऊगदी दूर – स्वतंत्र विसरलेली – कधी गंभीर विचारात तर कधी स्मित करीत तर कधी कोघात व कधी ममतेच्या वात्सल्य तेजाने आच्छादित असणारी तीची मुखमुद्रा. वेगवेगळ्या भक्तांसमोर श्री सतीमातेचे वरील सर्व हातभाव व निरनिराळे व्यवहार पाठकाना कधोही पहील्याच दर्शनाला दिसून पडतील. कधी श्रीमातेला बदाम हवेत तर कधी खारका, तर कधी नारळ हवा. परंतु बहुधा ती ज्ञापका-शाकारी मोठ्या आर्नदाने स्वीकारते. स्वतः मोजकेच ग्रास अहण करणारी श्रीमाता कुम्हांना अधिकाधिक टाकीती असते. ओटी भरताना दिलेल्या आरक्षात स्वतःला किंतीतरी वेळ एकसारखी न्याहाळत वसते. अनेकदा डोलथासमोर बोगडी वरून एकटक पहात जणकाहीं येणाऱ्या भक्तांची सूक्ष्मरितीने कसोटी वेत असते. व तिच्या श्रीमुखातून गाप्याचे मधूर स्वर निघत असतात. या गाप्यातच दर्शनार्थ येणाऱ्या भक्तांचे भूत-भविष्य-दर्ताभान सगळेच काही सामावलेले असते. या गाप्यांचा गूढार्थ समज-

याला अक्कल खचवी लागते. नाहीतर कोणी ना कोणी तरी समजवणारा श्रीमातेच्या कृपेने भेटूनच जातो.

संकाळी अंदाजे १-१० वाजता काही ठराविक दुकानासमोर हात पसरवून श्री सतीमाता भिक्षा माणताना दिसते. संध्याकाळी ५-६ च्या दरम्यान तिची बैठक नित्य नेमाने एका विशिष्ट किरणा-दुकानात असते. त्या दुकानदाराने तिच्यासाठी एक बैठकच वेगळी सुसज्जित केलेलो आहे. गावातील काही मंडळी त्या दुकानदाराच्या भाग्यास मत्सररुपी द्वेषभावाने वघतात. कारण त्याचेच दुकान फार चालते. पूर्वी ते दुकान कोणा दुसऱ्या एका इसमाच्या मालकीचे होते. परंतु विक्रीअभावी त्याने ते विकले व ज्याने ते खरेदी केले त्याच्याच प्रारब्धानुसार व पूर्वजन्माच्या पूण्याईनेच कदाचित श्रीमातेस तिथे नियमित बसणे भाग पाडले असावे. त्या न चालणाऱ्या दुकानास आज उत्कर्षाचे दिवस आले आहेत.

बाचवहो ! आपण माझ्या या लिखाणाने त्रस्त तर ज्ञाले न आहीत ना ? धकवा आला असेल कदाचित. अहो, हा तर तोच श्रीसतीमातेहारे विसकळीत केलेला हार आहे जो उकलविष्णाचा व तिच्या गळधात चालण्याचा मी प्रयत्न करीत आहे. ही शब्दरुपी माळसुढा ती स्वीकारेल किंवा नाही ? अशी मनात धास्ती उत्पन्न झाली आहे. तरीपण प्रयत्न करणे माझे कर्तव्य आहे.

पुढे योडक्यात आपल्या मित्रमंडळीच्या अनेक अनुभवपैकी काही विशिष्ट अनुभव निवेदित करण्याच्या स्फूर्तीला श्रीसाईबाबांनी व श्रीमातेने आज्ञा दिली आहे व तिनेच जणूकाही भाग्यात प्रवेश करून पुढील लिखाणास प्रवृत्त केले असावे असे वाटते.

मार्गे नमूद केल्याप्रमाणे जेव्हा मी परकर व ओटी भरण्याचे साहित्य घेऊन श्री सतीमातेच्या दशैनार्थ गेलो लेव्हा श्री माता मला उद्देशून म्हणते :-

“सामग्री आणलीस कोठळनी
वास येतो आहे मुड्यांचा ।
उशा असे फक्कीर अवलोया
पांढरी दाढी-मिशी लांच ।
मेहरबानी असे त्याची
उणीद भासत नाही कथाची ।
वरी येत आहेत मुळदे
पळताहेत मिसी ३ अबळ ।
पण भरत नाही मुळदे
उडूनी उमे राहतात ।”

व आशिर्वादास्तव डोक्यावर हात ठेवून म्हणालो :- “जा ! मुडरेसुद्धा उठून उम्हे राहतील ।” पाठकगण, योग्य तो निष्कर्ष काढण्यास मोकळे आहेत. पण एक गोष्ट लक्ष देण्यासारखी आहे व ती मी आपणापासून लपवू इच्छित नाहीं. वरील घटनेनंतर भाज्या हातास अपरिमित यश लाभलेले आहे. रोग्यांचो थोग्य सेवा सुथूया करण्यास मला त्याचा फार उपयोग होत आहे. मला स्वतः-बद्दल काहींएक म्हणायचे नसून फक्त प्रविती दाखवावयाचो आहे श्री. मातेने दिलेल्या सात्त्विक आशिर्वादाच्या खरेपणवद्दल.

माझ्या सोबत सरकारी नोकरीवर असणारी एक व्यक्ती, श्री कृष्णराव शाटोळे, सुद्धा दर्शनार्थ आलेली होती.

त्यास उद्देश्य श्रीसतीमाता म्हणाली :—

“आहे गुणी हा फार
लानाची हवस ही फार ।
निराश झाला का रे सोनोत्या
घैर्य सोडू .. नकोस !
बेळ आहे अजडनी
दोन वरीष तरी ३ ।
घोडधावर येईल वरात
होईल श्रीमताचा जावई ।”

आणि खरोखारच त्याचे लग्न, जवळजवळ दोन वर्षांनी मधील महिन्यातच पार पडले. आज तो ‘कृष्णराव’ कृष्णराव होऊन एका घनाढध इसमाचा जावई झालेला आहे. सध्याच तो आपल्या पतलोसीबत आशिर्वादास्तव पारडर्शिंगदाला गेला असताना श्रीसतीमातेने ५० रुपयांची गोष्टसुद्धा काढली उथाबद्दल त्या जोडप्यात घर्सुन निघताना वादविवाद झालेला होता.

आमची घरमत्ताई सौ. साहू एका उच्चमाध्यमिक शाळेत शिक्षिका आहे. मुख्याध्यापिकेचे स्थान तिला भिठण्यासारखे असून त्याबाबत तिची बङ्गपड सुद्धा सुरु आहे. तिला उद्देशून श्रीमाता म्हणाली होती :—

“भाकर खाली अनेकदा
मन झाले असे तृप्त ।
आता हवी पुरण पोळी
घेऊनी ये तु वये ।
घर आहे नाजूक
चिती सडू गेल्यात ।
वादळ पाऊस मेरील

भित कोमळून पडेल ।
तको घावरू ग वये
तवी उभारावी लागेल ।"

खरोखरच त्यांच्या येथील एकीकडील भित पाऊसाने पडली. विशेष हे की ती सर्व जागा त्यांनी खरेदी करून स्वतःचे सिमेंटचे नवीन पक्के घर बांधण्याचे काम मुरु केले आहे. नोकरीत बढती विशेषज्ञी केस हायकोर्टात असून अद्याप निकाल ब्हावाचा आहे. तरी "हवी पुरण-पोळी" म्हणजे काम पूर्ण होईल व मुख्याध्यापिकेची जागा सी. ताईस मिळेल. असे मता तरी वाटते.

श्री. चंद्रशेखर वन्हाडपांडे हे मध्या नागपूर नमोनांगीवर अनाउन्नर असून श्रीसंत गजानन महाराजांचे ते निष्ठावान भक्त आहेत. त्यांनी "श्री गीत गजानन" रचलेले असून त्यांच्यातील पाच अध्यायांचे पारायण ते नियमितपणे कुण्ठोही आमंत्रित केले असता निश्चुल्क करतात. कार मोठा जनसमुदाय त्यांचे "श्री गीत गजानन" सुमधुर गोड व आकर्षक आवाजात ऐकण्यास गोळा होत असतो. श्रीगजानन महाराजांचिपणी त्यांचे अनेक अनुभव असून या श्री सती अनुसंधा मातेवहलही त्यांना प्रचिती आलेली आहे. "श्रीगीत गजानन" सोबतच ते या मातेचा प्रचार करीत असतात. ते सांगतात की :—

एकदा ते काही मिन्हमङ्गली सोबत त्यांच्या अनुग्रहास्तव पारड-शिखाला श्रीमातेच्या दर्शनार्थ येले असताना ती त्यांना म्हणाली.
"लेका ! हा चोलना (फुलप्यांट) धालून कशाला आलास रे ?
मी काय काही दुसरी व्हय ! श्री महाराजांची पूजा-अर्चा तर तू
सोहळा नेसून करतोस रे मग माझ्याच पुजेला हा चोलना नेसलास !
जा लेका भरशील ... !"

श्री. वन्हाडपांडेची धावहन त्रेधाच उडाली.

थोडावेळ धावून श्रीमाता म्हणाली :—

"बरं घावह नकोस ! मरणार नाही, तू नाही तो मरेल जा । मी आहेच की इये !"

आशिवादि घेऊन वन्हाडपांडे सवीसोबत परतले. पारडिंगा ते काठोल च्या दरम्यान मध्य रस्त्यावर अंदाजे २० फूट लांब एक फार मोठा सर्व मार्ग अडवून फुकारीत असलेला त्यांना दिसला. थोडधा अलोकडेच ड्रायव्हरने टेपो लांबविली. सर्व मङ्गली धावरून आमाने ओलोचिद आली. तितक्यातच मागून अरवेगाने आलेली ट्रक त्या सर्वावरून निघून येली. "तू नाहीं तो मरेल" अर्थातच सर्व मेला व हे सुखरुपणे परतले. अशापही तो अविस्मरणीय प्रसंग आपल्या "श्री गजानन" मध्ये से रंगदून सांगत असतात.

मी सुड्डा नागपूरास परत येताना तेथील एका गावकरी मित्राने तोडून दिलेले वांगे माझ्या पिशवीत ठेवून घेतलेले होते. मी मंदिरात पोहचलो असताना श्रीमाता म्हणाली होती :-

“निर्देशी कितीरे आहेस

वांगे तोडीले रे कोवळे ।

दुखविलेस रे त्यांना

रक्त वहात आहे ।”

त्यांना लांबवर स्थित असणाऱ्या मित्राच्या घरातील ही घटना कशी काय समजली? आणि भविष्यात पहा प्रकार असा घडला की, चाळीसगांचे संत श्री. वापडी महाराजांनी (साईंलीला मराठी जून ७५ व साईंलीला इंग्रजी सर्टेवर ७५) माझे वांगे खाणे कायमध्ये बंद केले. व सध्या माझे वाढलेले रक्तचाप एकदम नोर्मल झाले आहे. वैज्ञानिकदृष्टचा वांग्याचा व रक्तचापाचा मुळीच संबंध नाही. घटना घडली पारडिंशियास आणि तिचा निकाश लागला चाळीसगांवात.

वाचकहो! भागील पूर्ण प्रकरणांबाबत विचार केल्यास खालील प्रश्न उड्य अवतात.

(१) श्रीसती मातेविषयी परिचय करवून देव्यास कोराडीचे श्रीदैवत का माझ्या स्वप्नात आले?

(२) श्रीसंत गुलाबबाबांनी नेमका माझाच हार रक्तः न स्वीकारता कांतो दुसऱ्याकरवी श्रीसतीमातेच्या फोटोस अंगित केला?

(३) श्री सतीमातेने का मला “साईराम - साईराम ...” म्हणावयास लावले?

(४) श्री सतीमातेने वांग्याबद्दल काढलेले उद्धार कसे काय श्रीसंत वापडी महाराजांना चाळीसगावला कळले? व पुढे का ते न खाण्याची मला सक्त ताकीद दिली?

विशेष हे की श्री सतीमाता कधीही येणून १०-२० मैलाच्या सीमेवाहेर कधीच गेलेली नाही.

वरील प्रश्नावरून स्पष्ट होते कीं या सर्वांगे कोणत्या न कोणत्या प्रकारची विनतारी - संदेश - वाहक - यांत्रिक - योजना (Wireless system) काम करीत असते हे निश्चित, व तीं कशी काय काम करते ते आपण पासरांच्या बुद्धीच्या बाहेरची गोष्ट आहे. आपण कधीही ते समजू शकत नाहीत, विज्ञानामे कितीजरी प्रगती केलेली असली तरी याचा उलगडा करणे त्याच्या आटोक्याच्या बाहेर आहे, हे जरीसुद्धा

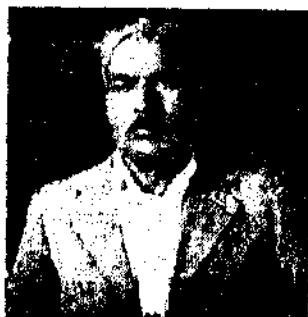
एक 'पवित्र-विज्ञान' असले तरी अलीकडच्या विज्ञानपेक्षा त्याचे क्षेत्र फार मोठे आहे. ते भानवाच्या बुद्धीमुळे कधीच समजू शकणार नाही हे निश्चित. आपण फक्त वरील अनुभवावरून व ऐकलेल्या अनेक सत्यगोष्टीवरून एकच घडा घेऊ शकतो आणि तो हा की, "जास्त वादविवादात न पडता फक्त दृढ विश्वास ठेवणे." व ते सुद्धा जमत नसल्यास गप्प राहणे. इश्वरी अंश सर्व प्राणिमात्रात व्याप्त आहे. त्याची टिंगल उडविष्याची घास्ती कोणी कधीही कळ नये.

श्रीमाता माताच राहणार

मुल मूलच राहणार.

तिच्या अधिकाराची सर मुलाला कधीही येणार नाही.

श्री. नागेशराव आ. सावंत यांचे दुःखद निधन

श्री. नागेशराव सावंत

त्यांची प्रकृति ठोक होती परंतु मेल्या छिसेवरात ते आपल्या चिरंजीवांकडे गेले होते. १५ डिसें. ७५ रोजी ते स्नानगृहात फडले, लगेच त्यांना ते थल्या एका खाजगी इस्पितद्वात दाखल केले, परंतु दुर्दैवाने ते या दुखण्यातून वरे होऊ शकले नाहीत, त्यातच त्यांचे देहावसान झाले. निघनसमयी त्यांचे वय ८१ वर्षांची होते. स्वभावाने ते निगर्वा अन् मनभिळावू वृत्तीचे होते. त्यांच्या निघनाने एक जुना साईभक्त साईचरणी विसीन काला आहे. आम्ही त्यांच्या कुटुंबियांच्या दुःखात सहभागी आहोत. ईश्वर मृतात्मांस सद्गति देवो. (श्री. सावंत यांचा परिचय श्रीसाईलेलेच्या जुले १९७५ चे अंकात प्रसिद्ध झालेला आहे.)

श्रीसाईलीला मासिकाचे सुरवातीचे संपादक, श्रीसाईवावा संस्थान, शिर्डीच्या कार्यकारिणीचे जुने विश्वस्त श्री. नागेश आत्माराम सावंत यांचे गुरुवार दि. ८ जानेवारी रोजी नागपूर येथे दुःखद निघन झाले. गेले किंत्येक महिने त्यांचे वास्तव्य शिर्डी क्षेत्राच होते. त्यांची प्रकृति ठोक नव्हती म्हणून एका सज्जनाने त्यांना श्रीबाबांच्या पुनीत सहवासात येऊन रहाण्याचा सल्ला दिला होता. शिर्डीस

साईभक्त श्री. रघुनाथराव सांडभोर

● साईनंद

पुण्यात दत्तवाडी विभागात श्री. रघुनाथराव सांडभोर या नावाची सडपातळ व्यवस्थी साईभक्त महणून ओळखली जाते. तर शिर्डीस हे सांडभोर काका एक उत्कृष्ट हातवारे करणारे कल्पक नंद महणून ओळखले जातात. वर्षभरात शिर्डीला त्रे उत्सव होतात त्याप्रसंगी सांडभोरकाका हजर रहतात. रात्री बाबाची गावाळून पालखी किर विली जाते; मोठी जंगी मिरवणूक निघते व मध्यरात्रीच्या सुमारास ही मिरवणूक संस्थानच्या घोजन गृहासमोर आली रे आली की एक

बहारदार भारुडाचा कार्यक्रम हिथे होतो. तोबा गर्दी तिथे होतो या कार्यक्रमात प्रामूळ्याने भाग घेतलेला असतो श्री. सांडभोरांनी. विवेषेत स्त्रीभूमिका ते खूपच चांगली रंगवतात. हस्तन हसून सगळ्यांची मुरुळुंडी वळते चांगला पाऊण एक तास हा कार्यक्रम रंगतो. सांडभोरांचा मृळ पिण्डच नकल्या स्वभावाचा आहे. लहानपणापासूनच त्यांना छोटचा छोटचा भूमिका करावयाची आवड. स्वयंस्फूर्तीने ते खटकेबाज संवाद आपल्या भूमिकातून म्हणत असतात.

ते मूळ पुण्या जवळच्या खेड तालुक्यातील तिन्हेवाडी या गावचे. तिथे त्यांना जम १८ अपॉर्ट १९२७ रोजी झाला. त्यांचे बडील श्री. बाबूराव एक सांवे शेतकरी. रघुनाथरावांच्या भातेश्रीचे नाव यमुनाबाई. त्यांना दोन पुत्र व दोन कन्यका जात्या. छोटचा रघुनाथचे प्रा. शिक्षण सातवीपर्यंत खेड येथे झाले. शिक्षणाच्या निमित्याने दत्तभक्त आईबडीलांनी रघुनाथरावांना खेड येथे श्री. नामदेव सहादेव निकम यांचे घरी शिक्षणासाठी ठेवले. ते पोलीस खात्यात होते. ते परम साईभक्त होते तेव्हा त्यांच्या घरी बाबाची पूजा आरती इ. कार्यक्रम रोजच्या रोज होत असत. याचाच परिणाम छोटचा रघुनाथरावर झाला व त्यांनाही बाबाच्या भक्तीची जी गोडी लागली ती अगदी आजतागायत्र एकदा निकमजीच्या घरी. त्यांचे गुरु बंधू श्री. नानासाहेब दामोदर रासने भेटण्यासाठी आले व त्यांनी या छोटचा मुलाला साईबाबाचे एक चिन्ह भेटी दाखल दिले ते त्यांनी अत्यादराने जपून ठेवले. १९४० साली रघुनाथराव निकमजीच्या वरोवर अगदी प्रथम शिर्डीस गेले. तेच्यापासून आजतागायत्र गळा

३५ वर्षे त्यांची शिर्डी वारी कधी चुकली नाही. श्री बाबांच्या बद्दलचे अनेक अनुभव आज त्यांचेकडे आहेत.

१९४३ साली रघुनाथरावांनी भारूडाच्या कार्यक्रमात पहिल्यांदा भाग घेतला. यावेळी त्यांचे कौतुक कै. दासगणूनी केले. त्यांनी त्यांस मारळ व एक रुपया व शुभ आशिर्वाद दिले ते चांगलेच फळाला आले आहेत असेच म्हणावयास हवे. कारण त्यावर्षीपासून तो आजतागायत्र अखंडितपणे भारूडाचा कार्यक्रमातून सांडभोर उत्कृष्ट वग करीत आले आहेत. त्यामुळे शिर्डीला वे लोवेळी भेट देणारी सारी भक्त मंडळी त्यांना चांगलोच ओळखतात. आपल्या गोड स्वभावाने सांडभोरांनी सर्वच बाबाभक्तांना आपलेसे करून घेतले आहे. काव्याकडे त्यांचा ओढा आहे.

श्री. रघुनाथरावांचा विवाह १९४९ साली झाला. त्यांच्या पत्नी सौ. कमलताई या पण साईभक्त आहेत. त्यांना खाण्यासाठी म्हणून कोणताही पदार्थ दिला तर प्रथम त्या बाबांच्या समोर ठेवतात व मगच त्यांना वाटले तर तो पदार्थ सेवन करतात. सांडभोर दांपत्याला चि. दिलीप व सुनील अशी दोन मुले आहेत. त्यांना झालेली एक कन्या कु. रजनी लहानपणीच स्वर्गवासी झाली. आपल्या मुलांच्या शिक्षणकार्यात या सांडभोर दांपत्याचे लक्ष वेगलेले आहे. श्री. रघुनाथरावांनी आपल्या बडीलांच्या १९४३ च्या निधनानंतर अत्यंत बिकट परिस्थितीतून वाटचाल केली. बाबांच्यावर त्यांनी दृढ विश्वास ठेवला व अनेक काटचाकुटशातून मार्ग आकर्मीत त्यांनी यशस्वीपणे आपला जीवनरथ हाकला. सध्या ते खडकी येथे अँम्बुनेशन फॅक्टरीत नोकरीस असतात. बाबांची सेवा ते अशीच अखंडीतपणे करोत व त्याचप्रसाणे एकनाथी भारूडाच्या कार्यक्रमातून भरपूर मनरंजन प्रत्येक उत्सव प्रसंगी करून भाविकांची व रसिकांची सेवा पण ते करोत अशी शुभेच्छा प्रकट करतो. ●

श्रीसाईबाबांचे अगदी प्रथमच प्रकाशित होणारे अगदी स्वरेखुरे छायाचित्र

श्रीसाईलीलेच्या एप्रिल १९७६ मुख्यपृष्ठावर पहा.

गाढी मेंटी.....१५

श्रीमाईलीलतून शंभरावर लेख लिहिणारे

ठाण्याचे श्रीसाईभक्त — द. शं टिपणीस

- सदानंद चैदवणकर

टिपणीस सर हे माझे गृहजी परळच्या आर. एम. घट हायरकूलात शिक्षण घेत असताना इंग्रजी पहिली ते चौथी पर्यंत अंकगणित मला टिपणीस सरांनीच शिकविले. पण सर त्यावेळी साईबाबांचे भक्त आहेत हे मला भाहितही नव्हते. पुढे १९६२ साली टिपणीस सरांची गाठभेट शिर्डी येथे पडली त्यावेळी भाव ते साईप्रेमी असावेत असे मला वाटले. गेल्या दोन वर्षांपासून मी जेव्हा श्रीसाईलोलेच्या संपादन कार्यात लक्ष घालू लागलो तेव्हां ओघातेच मागील अंक खाळले. तेव्हा टिपणीस सर हे नुसते साईप्रेमी नसून महान साईभक्त आहेत, साई विषयावर त्यांनी प्रचंड लेखनकार्य केलेले आहे याची साक्ष पटली आणि मग गुरुचरणी मस्तक आणखीनंब विनम्र झाले. मी जेव्हा जेव्हा ठाण्याला जातो तेव्हा तेव्हा टिपणीस सरांना भेटतो. त्यांच्या खोलोतील बाबांच्या तसबिरीला वंदन करून उदी लावतो आणि पुनरश्च भेटू म्हणून निरोप घेताना त्यांचा आशिवाद घेऊन निघतो.

श्रीसाईबाबांच्यावर अखंडीतपणे लेखन करणारे श्री. दत्तात्रेय शंकर टिपणीस सर हे ठाण्याचे आहेत. त्यांचा जन्म २३ डिसेंबर १९०३ रोजी मुरुवाड जवळील टोकावडे गावी झाला. दत्तात्रेयजी लहान असतानाच म्हणजे त्यांच्या वयाच्या दिडाच्या वर्षी त्यांचे बडील स्वर्गवासी झाले. दत्तात्रेयजीच्या मातोश्रीचे नाव पार्वती. त्यांना तीन पुश्टलांची प्राप्ती झाली खरी पण छोटच्या दत्तात्रेयांचा जन्म झाला नि थोड्याच दिवसात पतीचे देहावसान झाले तेव्हा गजानन, पुरुषोत्तम व दत्तात्रेय या तिळ्ही मुलांची जबाबदारी त्यांचे पुण्याचे मासा श्री. रामकृष्ण व श्री. पांडुरंग जकातदार यांनी घेतली.

छोटच्या दत्तात्रेयांचे प्राथमिक शिक्षण पुण्यास व दुर्यम शिक्षण 'ठाण्यास' झाले. १९२३ साली ते मुबई विद्यापीठाची मंत्रीक परीक्षा उत्तीर्ण झाले; व लगेच स्वावलंबी जीवन कंठण्याचा त्यांनी निश्चिर केला. मुबईतल्या भोईवाडा विभागातल्या "डिप्रेस्ट क्लास मिशन सोसायटी"च्या शाळेत शिक्षक म्हणून

त्यांनी प्रवेश केला. तिथे त्यांनी वर्षभर नोकरी केली. १९२६ साली त्यांनी परलच्छा घोखले एज्युकेशन सोसायटीच्या आर. एम. भट हायस्कूलात शिक्षक म्हणून नोकरी पत्करली व तिथे इमाने इतवारे चांगली ३६ वर्षे नोकरी करून ते १९६२ साली सेवानिवृत्त झाले. त्यांनी केलेल्या ज्ञानदान कायदिलचा गौरव भट हायस्कूलचे प्राचार्य कै. भो. वा. दोंदे यांनी केला होता. श्री. टिपणीस उत्तम प्रकारचे नाटककार आहेत. मुलांसाठी त्यांनी काही नाटके लिहिली आहेत.

श्री. टिपणीस यांचा विवाह १९३२ साली झाला त्यांच्या पत्नी पूर्वाश्रमीच्या कु. शांता देशमुख. टिपणीस दांपत्यास प्रकाश व दिलोप असे दोन पुत्र असून ते दोघेही सुशिक्षित आहेत. धोरले चि. श्री. प्रकाश हे ठाण्याच्या वागळे इस्टेट-मध्ये प्रेयर बुकर फॅक्टरीत इंजिनियर असून घाकटे चि. दिलोप हे बेलापूर येथे स्टार केमिकल्समध्ये आहेत.

श्री. टिपणीसांची साईभक्ती १९५१ सालापासूनची आहे पण १९५५ साली त्यांच्या सीमागवती खूप आजारी पडल्या त्यातच पाठीच्या कण्याचे त्यांचे दुखणेही वलावले. त्यावेळी त्यांनी बाबांची मनोभावे कषणा भाकली, व पत्नीला दुखप्पातून वरे करण्याची प्रार्थना केली. बाबांनी आपल्या निस्सीम भक्तीची ती प्रार्थना ऐकली. पुढे लौकरच सौ. प्रमिलावहिनी दुखप्पातून बन्या झाल्या. आपल्या पतीप्रमाणेच त्यापण बाबांची निष्ठेने भक्ती करतात. श्री. द. श. टिपणीसांचा श्रीसाईलीलेत पहिला लेख फेड्वारी १९६० साली प्रसिद्ध आला त्या लेखाचे शीर्षक होते. “थीस्वामी विवेकानंद व शिरडीचे श्रीसाईबाबा.” श्री. द. पां. खांडेटे त्याकाढी श्रीसाईलीलेचे संपादक होते. साठ सालापासून तो आजतागायत्र श्री. टिपणीस साहेब श्रीसाईलीलेतून श्रीसाईबाबा व अध्यात्मिक विषयावर लेखन कार्य करीत आहेत. एकावेळी ते दर वर्षीच मल्हे तर मनात आले रे आले की शिर्डीस भेट देत असत व बाबांचे ढोळे भरून दर्शन घेत असत. पण आता बुद्धावस्थेमुळे त्यांना शिरडीस जाणे कठोण होते म्हणून आपल्या देवधरातच त्यांनी बाबांची पूजाअर्चा आरंभिलेली आहे. बाबांचे सारे उत्सव ते आपल्या श्रीच साजरे करतात पण रामनवमीचा उत्सव मात्र ते याढव्या पासून दशमीपर्यंत साजरा करतात. शेकडो भाविक या काळात त्यांचे निवासस्थानी तीर्थप्रसादास व दर्शनास येतात. नेली १९ वर्षे ते रामनवमीचा उत्सव साजरा करीत आहेत. अशां या महामं साईभक्तसाच्या हातून, असेच श्रीसाईकिंपणावर भरपूर लेढल होवो असी शुभेच्छा व्यक्त करतो.

एक वटवृक्ष उन्मळून पडला !

लेखक :— डॉ. शांताराम टिपगीस, साकोरी

१८ अँकटोबरचा दिवस उजाडला, आणि साकुरी-आश्रमातील एक निष्ठासंपन्न जीवनाचा अस्त झाला. वर्षातीवर्ये आश्रमाच्या कायद्याची घुर वशस्वीपणे सांभाळण्यारे आश्रमाचे व्यवस्थापक श्री. भैरवनाथ वाव तया वाघमार्मांची जीवनज्योत कायद्याची मालवली. संस्थेचा एक आधारस्तंभच कोसळला. अनेकाना सावलीप्राण भासणारा एक जुनाट वृक्ष उन्मळून पडला. त्याच्या निष्ठाने सारं गाव हव्हहलं. आश्रमवासीयांचे तर काळीजच फाटले. सारी जनता शोकसागरात बुऱ्हन गेली. आणि सर्वं दिवण्णतेची दाढ छाया पसरली. कुणास काहीच सुचेनसे झाले. सर्वांची भने असदी सुन झाली. कारण, सर्वांचे आवडते वाघमार्मा त्यांना कायद्याचे अंतरले होते. वाघमार्मांची ती वीरगंभीर मूर्ति, प्रसन्न मुद्रा आसता फिरुन दृष्टीस पडणार नव्हती. त्यांचा पार्थिव देह आता कायद्याचा दृष्टिआड होणार होता.

या वाघमार्मांचा जन्म रत्नागिरी जिल्हातील लमावण गावी १९०२ मध्ये झाला. आजवर या भुलुखातून डोंगराएवढी माणसं निर्माण झाली. कुठल्या तरी घ्येयाने वेडी झालेली निष्ठावंत, प्रयत्यवादी माणसं येथे जन्मास येऊन अलौकिक कार्य करून गेली. वाघमार्मा तरी परमेश्वरप्राप्तोच्या वेडाने असेच झापाटले होते. आणि याच वेडापायी त्यांनी ऐन तारुण्यात आपले घरदार सोडले आणि साकुरी-आश्रमाचा वासरा केला, त्यावेळी, मुंबई येथील सेंट क्रेवियर कॉलेजातून ते पदवी परिक्षा उत्तीर्ण झाले होते, व कायद्याचा अभ्यास त्यांनी चालविला होता. त्याच सुमारास श्री उपासनी महाराजांचा चरित्र-ग्रंथ त्यांच्या वाचनात आला, प्रसिद्ध कादंबरीकार 'नायमावव' यांच्या प्रभावी लेखांतून निर्माण झालेले ते रसाळ चरित्र वाचताच त्यांना श्री महाराजांच्या दर्शनाची ओढ लागली आणि त्या तळभालीनेच त्यांना एक दिवस अनाहूतपणे साकुरीस ओढून नेले. श्रीमहाराज म्हणजे एक लोकोत्तर विभूति होती. पहिल्याच भेटीत त्यांच्या दिव्यस्वाच्चा वाघमार्मांचा साक्षात्कार घडला आणि त्यांची ती गोणपाटधारी तेज-पुंज मूर्ति त्यांच्या हृतपटलावर कायद्याची कोरली गेली. एकदा साकुरीस आल्यावर ते तिथे राहिले ते कायद्याचे

आश्रमात राहूपद्यके म्हणजे कष्टाच्या धार्यास ऊपून घ्यावयाचे त्यातून तो काळ पन्नास वर्षांपूर्वीचा होता. आतप्रमाणे त्याकगळी कसल्याच सुखसोप्री

नक्हत्या. अडचणी आणि त्रास सोसून राहावे लागे, झाड़दूड करणे, गटारे साफ करणे असली कष्टाची कामे ते आबडीने करीत होते, आणि भजन-नामसंकोर्तनादि कार्यक्रमात रमून घेते होते.

त्यावेळी श्री महाराजांच्या कीर्तीची कमान उंचावत चालली होती, आणि आश्रमाचा व्याप झपटाऱ्याने बाढत होता. अशावेळी तो कुशलपणे सांभाळणाऱ्या विश्वासू, प्रामाणिक आणि निष्टावंत व्यक्तीची फार घरज होती. श्री महाराजांना बाघमार्मांडये अशी व्यक्ती आढऱ्याली, आणि एक दिवस त्यांना बोलावून आश्रमाच्या किल्या त्यांच्या हवाली केल्या, तेव्हापासून व्यवस्थापकाचे काम त्यांच्याकडे आले, आणि आयुष्याच्या अर्खेरपर्यंत त्यांनी ते उत्तमरीतीने आणि यशस्वीरित्या संभाळले.

बाघमार्मांनी अविकाराची सुत्रे हाती घेण्यापूर्वी व्यवस्थापकाच्या जागेवर ४-५ तरी व्यक्तिस्थानापन्न होऊत गेल्या. तथापि ११-११। वर्षांपेक्षा अधिक काळपर्यंत कोणाची कारकीर्द टिकती नाही. आश्रमाचा हा पूर्वेतिहास लक्षात घेता सतत ४५ वर्षे अखंडपणे व्यवस्थापक या नात्याने झालेली त्यांची यशस्वी कारकीर्द त्यांच्या अंगच्या अनेक गुणांचा, त्यांच्या बुद्धिचातुर्याचा, तसेच कुशल देतृत्वाचा मूर्तिमंत पुरावा आहे. त्यांची शांत, समतोल वृत्ति, कुठलेही काम जातीने करण्याची तथारी आश्रमाचे अंगण झाडण्यापासून कोणतेही जबाबदारीचे काम तितक्याच तन्मयतने करण्याची त्यांची वृत्ति, आश्रमातील कार्यकर्त्यांची मने न दुखवता त्यांच्याकडून काम करून घेण्याची त्यांची हातोटी यात्रा त्यांच्या अपूर्व यशांचे रहस्य साठवलेले आहे.

बाघमार्म म्हणजे 'माधी राहाणी' आणि उच्च विचारसरणी यांचे मूर्तिमंत प्रतीक होते. एखादा जुनायाना सदरा आणि जाडेभरडे घोतर हेच त्यांच्या कायेचे भूषण होते, तत्त्वाभाष येणारी कोणतीही गोष्ट ते कटाक्षाने दाळीत. बाघमार्म म्हणजे मूर्तिमंत विरक्ती होती. त्यांचे चरित्र घुतल्या तांदळासारखे खड्ड आणि निर्लेप होते. त्यांच्यासारखी चारित्र्यसंपन्न माणसं आजच्या समाजात शोधून सापडणे कठीण !

बरेच वर्षांपूर्वीचा एक प्रसंग आठवती मला. एकदा रात्रीचे वेळी आजू-आजूच्या खेड्यातील भिलांनी पैशाच्या लोभाने आश्रमातील एका खोलोवर झुला केला, भिलांच्या हातातील शस्त्रे आणि त्यांचे उथ चेहरे पाहून खोलो-तील. मुली भीतीने लटकला कापू लागल्या. योडीशी रक्कम हाती पडल्यावर भिल तेथून पसार काले. पोलिसांकडे वर्दी देताच भिलांचा मारा काढून त्यांना अताफोने पकडण्यात आले, व दुसऱ्याच दिवशी सकाळी बाघमार्मसमोर उभे

करण्यात आले. मिल्स अस्यांत गयावया करू लागले. त्यांनी वाघमामांना विनवणी केली की 'शरिकीपायी आमच्याहातून हे कृत्य घडले. आम्हाला तुझी काहींतरी काम आ. आम्ही असे पुढ्या करणार नाही. वाघमामांनी त्यांचे अपराध पोटात थालून तात्पुरते लाकडे फोडण्याचे काम त्यांच्याकडे सोपविले. त्याप्रसंग-तून वाघमामांची क्षमाशीलता तसेच सांखुत्वहि प्रतिबिंबित क्षालेले होते. 'विशेष कॅडल स्टीक' या गाजलेल्या इंग्रजी नाटकांतील 'विशेष'चाच हा भारतीय अवतार भासला.

वाघमामा गेले, तरी कीर्तीरूपाने ते माझे राहिले आहेत. त्यांच्या निवाने संस्थेच्या कायरी मोठीच पोकळी निर्माण क्षालो वसून, संस्थेची कधीही भरून न येणारी हानी क्षाली आहे ते गेल्याने अनेकांचा मार्गदर्शक, कुशल सल्लागार, जिव्हाळधाचा आप्सन्सेही आणि एक महान् भगवद्भक्त हरपला आहे.

• • •

शिर्डी येथील दसरा उत्सव १९७५

बॉक्टोवर महिन्यात श्रीसाईबाबांचा पुण्यतिथी उत्सव आल्यामुळे वाहन वाचवे साईमकातांची गर्दी वरीच होती. शाळा-कॉलेजांना दिवाळीची सुदूर वसत्यामुळे भुलामुलीच्या सहलीही बन्याच आल्या होत्या.

दम्भरा उत्सव पट्टिला दिवस :- सोमवार दि. १३-१०-७५ रोजी पहाटे ५ वा. भंदिर उघडल्यावर ५-१५ वा. नित्य नेहमीप्रमाणे काकड आरती सुरु शाली. भोठचा संस्थेने साईभक्त आरतीला उपस्थित होते. आरती संपत्यावर ६ वा. श्रीच्या फोटोची व पौष्टीची मिरवणूक समाधी मंदिरातून गुरुस्थान मार्गे द्वारकामाईत गेली. त्या ठिकाणी साईसच्चरित अध्याय वाचनास सुख्यात आली. समाधि मंदिरात सकाळी ६-३० वा. श्रीचे मंगलस्नान आल्यावर नित्य कार्यक्रमावृत्तिरिक्त दुपारी ४ ते ६ वाजेपर्यंत श्री. स. कृ. पुराणिकबुवा (आलंदी) पुणे याचे कीर्तन जाले. सायंकाळी घूपारती नंतर ७-३० ते ९ पर्यंत व रोजी ९-३० ते १०-३० पर्यंत श्री. जितेंद्र अभिषेकी मुंबई याचे सुश्राव्य शावन काले. रात्री ९-१५ ते ११-३०, पर्यंत श्रीच्या भालखीची मिरवणूक वाचातून किऱ्यन आल्यावर शेजारती ज्ञाली.

दसरा उत्सव दुसरा दिवस :- मंगलवार दि. १४-१०-७५ रोजो उत्सवाचा मुख्य दिवस. पहाटे ५ वा. मंदिर उघडले. ५-१५ वा. काकड आरती झाली. साईनाथांचे पुण्यतिथीचा दिवस असल्यामुळे पहाटेपासूनच साईभक्तांची गर्दी होती. ६ वा. श्रीच्या फोटोची व पोथीची साईसच्चरित पारायण समाप्ति मिरवणक द्वारकामाईतून समाधिमंदिरात आली त्यानंतर श्रींचे मंगलस्नान झाले. सकाळी ९ वा. भिक्षा झोळी कार्यक्रम झाला. गावात घरोघरी भिक्षेसाठी गेल्यावर सुवासिनीनी श्रीच्या निशाणाची पूजा करून भिक्षाझोळीत गळ, तांदूळ, ज्वारी, बाजरी, फळे, नारळ, पैसे अशी भिक्षा यथाशक्ति अर्पण करून प्रसाद घेतला. सकाळी १०-३० ते दुपारी १२ पर्यंत पुण्यतिथी कोर्तन झाल्यावर माध्यान्ह आरती झाली व तीर्थप्रसाद वाटण्यात आला. दुपारी १ ते ३ पर्यंत श्रीची आराधनाविधि कार्यक्रम श्री. का. सी. पाठक रिसीव्हर यांचे शुभ हस्ते झाला. यजमान म्हणून त्यांनी पुरोहितांना घोतरे उपरणी व सुवासिनीना खण दिले. सायंकाळी ५ वाजता सीमोल्लंघन मिरवणूक वाजत गाजत खंडोबाचे देवळाज्ज्वल गेली. त्या ठिकाणी श्रीच्या निशाणांची व शमीचे पूजन श्री. का. सी. पाठक यांनी केल्यावर सोने लुटण्याचा कार्यक्रम झाला. ग्रामस्थ व साईभक्त कार्यक्रमास मोठधा संस्थेने उपस्थित होते. खंडोबा देवाचे दर्शन घेतल्यावर मिरवणूक शनिमंदिर, गणपतीमंदिर, महादेवाचे मंदिर, मारुती मंदिर मार्ग नावडी द्वारकामाईतून मंदिरात आली त्यानंतर घूपारती झाली.

घूपारती नंतर सायंकाळी ७-३० ते ९ वाजेपर्यंत श्रीकृष्ण बँड पथक मुंबई यांचा बँड वादानाचा कार्यक्रम झाला. रात्री ९-१५ ते १२ वाजेपर्यंत श्रीच्या रथाची मिरवणूक गावातून फिरून आली. मिरवणूकीला सनई, चौधडा डफ, श्रीकृष्ण बँड पथक मुंबई, राहाता बँड पथक, स्थानिक बँड पथक वाढां-वरोवरच भजन वरैरे कार्यक्रमही झाले. प्रतावधिप्रभाणेच पुण्याचे नकलाकार श्री. रघुनाथ वाबूराव सांडभोर यांनी निरनिराळे वेष घारण करून करमणुकोचे कार्यक्रम केले. स्थानिक लोकांनी भारुड गारुड कार्यक्रम केले. कोळीलोकांच्या नाचभाणी कार्यक्रमात इतर साईभक्तांनीही भाग घेतला होता. अशा थाटात मिरवणूक मंदिरात आल्यावर भक्त मंडळीनी कलाकारांच्या कार्यक्रमात भाग घेतला. रात्रभर कलाकारांच्या हजेन्या झाल्या. श्रीच्या दर्शनासाठी मंदिर रात्रभर खुले होते.

दूसरा उत्सव तिसरा दिवस :- बुधवार दि. १५-१०-७५ रोजी पहाटे ६ वा. श्रीचे मंगलस्नान झाले. गुरुस्थान ठिकाणी सकाळी ७-३० ते ८-३० पर्यंत रुद्राभिषेक झाला. नित्यकावैक्रमा व्यतिरिक्त सायंकाळी ४ ते ६

दसरा उत्सव दुसरा दिवस :- मंगलवार दि. १४-१०-७५ रोजो उत्सवाचा मुख्य दिवस. पहाटे ५ वा. मंदिर उघडले. ५-१५ वा. काकड आरती झाली. साईनाथांचे पुण्यतिथीचा दिवस असल्यामुळे पहाटेपासूनच साईभक्तांची गर्दी होती. ६ वा. श्रीच्या फोटोची व पोथीची साईसच्चरित पारायण समाप्ति मिरवणक द्वारकामाईतून समाधिमंदिरात आली त्यानंतर श्रींचे मंगलस्नान झाले. सकाळी ९ वा. भिक्षा झोळी कार्यक्रम झाला. गावात घरोघरी भिक्षेसाठी गेल्यावर सुवासिनीनी श्रीच्या निशाणाची पूजा करून भिक्षाझोळीत गळ, तांदूळ, ज्वारी, बाजरी, फळ, नारळ, पैसे अशी भिक्षा यथाशक्ति अर्पण करून प्रसाद घेतला. सकाळी १०-३० ते दुपारी १२ पर्यंत पुण्यतिथी कोर्तन झाल्यावर माध्यान्ह आरती झाली व तीर्थप्रसाद वाटण्यात आला. दुपारी १ ते ३ पर्यंत श्रीची आराधनाविधि कार्यक्रम श्री. का. सी. पाठक रिसीव्हर यांचे शुभ हस्ते झाला. यजमान म्हणून त्यांनी पुरोहितांना घोतरे उपरणी व सुवासिनीना खण दिले. सायंकाळी ५ वाजता सीमोल्लंघन मिरवणूक वाजत गाजत खंडोबाचे देवळाज्ज्वल गेली. त्या ठिकाणी श्रीच्या निशाणांची व शमीचे पूजन श्री. का. सी. पाठक यांनी केल्यावर सोने लुटण्याचा कार्यक्रम झाला. ग्रामस्थ व साईभक्त कार्यक्रमास मोठधा संस्थेने उपस्थित होते. खंडोबा देवाचे दर्शन घेतल्यावर मिरवणूक शनिमंदिर, गणपतीमंदिर, महादेवाचे मंदिर, मारुती मंदिर मार्ग नावडी द्वारकामाईतून मंदिरात आली त्यानंतर घूपारती झाली.

घूपारती नंतर सायंकाळी ७-३० ते ९ वाजेपर्यंत श्रीकृष्ण बँड पथक मुंबई यांचा बँड वादानाचा कार्यक्रम झाला. रात्री ९-१५ ते १२ वाजेपर्यंत श्रीच्या रथाची मिरवणूक गावातून फिरून आली. मिरवणूकीला सनई, चौधडा डफ, श्रीकृष्ण बँड पथक मुंबई, राहाता बँड पथक, स्थानिक बँड पथक वाढां-वरोवरच भजन वरैरे कार्यक्रमही झाले. प्रतावप्रिभाषेच पुण्याचे नकलाकार श्री. रघुनाथ वाबूराव सांडभोर यांनी निरनिराळे वेष घारण करून करमणुकोचे कार्यक्रम केले. स्थानिक लोकांनी भारुड गारुड कार्यक्रम केले. कोळीलोकांच्या नाचभाषी कार्यक्रमात इतर साईभक्तांनीही भाग घेतला होता. अशा थाटात मिरवणूक मंदिरात आल्यावर भक्त मंडळीनी कलाकारांच्या कार्यक्रमात भाग घेतला. रात्रभर कलाकारांच्या हजेन्या झाल्या. श्रीच्या दर्शनासाठी मंदिर रात्रभर खुले होते.

दुसरा उत्सव तिसरा दिवस :- बुधवार दि. १५-१०-७५ रोजी पहाटे ६ वा. श्रीची मंगलस्नान झाले. गुरुस्थान ठिकाणी सकाळी ७-३० ते ८-३० पर्यंत रुद्राभिषेक झाला. नित्यकावैक्रमा व्यतिरिक्त सायंकाळी ४ ते ६

पर्यंत श्री पुराणिकबुद्धा यांचे कीर्तन झाले. रात्री ७-३० ते १० वाजेपर्यंत सौ. रुजनी जोशी मुंबई यांचे गायत्र झाले. १० ते १०-३० शेजारती झाल्यावर मंदिर रात्री ११ वा. दंद झाले.

दसरा उत्सव चौथा दिवस :- गुरुवार दि. १६-१०-७५ मंदिर पहाटे ५ वा. उघडले. ५-१५ वा. काकड आरती झाली. ६ वा. श्रींचे मंगलस्तान झाले. सामुदायिक अभिषेक पूजा झाल्यावर सकाळी १०-३० ते १२ वाजेपर्यंत गोपाळकाला कीर्तन श्री. ग. चि. जोशीशास्त्री यांनी केले. दहीहंडी कार्यक्रम झाल्यावर माध्याह्न आरती झाली. सायकाळी ७-३० ते ९ वाजेपर्यंत श्री प्रभाकर अस्त्रे मुंबई यांचा गायत्राचा कार्यक्रम झाला. रात्री ९-१५ ते १० वाजेपर्यंत श्रीच्या पालखी मिरवणूकीचा गुरुवारत्ता कार्यक्रम झाला. रात्री १० ते १०-३० शेजारती झाल्यावर उत्सव समाप्त झाला.

कोजांचिरी पौर्णिमा : प्रतिवर्षाश्रमाणे रात्री ११ ते १२ श्रींची पूजा व चंद्रपूजा, मंदिरात श्री. का. सी. पाठक कोट रिसीव्हर श्री साईबाबा संस्थान शिरडी यांचे हस्ते झाली. उपस्थित असलेल्या भक्तवृदांना दूध, पोहे, व प्रसाद वाटण्यात आला. डॉ. के. वी. गव्हाणकर सुंबई यांचे प्रतिवर्षी प्रमाणे प्रवचन झाले नंतर त्यांचे सहकाऱ्यांनी भजन, गायत्र, नकला, वादन कार्यक्रम करून रात्रभर जागर केला.

● ● ●

शिरडी-वृत्त-माहे आक्टोबर १९७५

माहे आक्टोबर १९७५ महिन्यात व पुण्यतिथि उत्सवात काही कलाकारांनी श्रीच्या पुढे हजेरी दिली ती खालील प्रमाणे :-

कीर्तन : (१) संस्थान गवई श्री. ग. चि. जोशीशास्त्री यांची कीर्तने, नेहमीप्रमाणे झाली. (२) ह. भ. प. श्री. स. कृ. पुराणिक आलंदी-पुणे, (३) ह. भ. प. गंगाधरशास्त्री बीड, (४) ह. भ. प. विश्वाम वा. ठुबे, निमगांव,

प्रवचन : (१) पडीत वेंटेश शास्त्री ल. जोशी, पुणे. (२) डॉ. के. वी. गव्हाणकर, मुंबई. (३) वे. शा. स. वसंतशास्त्री देशमुख.

गायत्र, वादन नृत्य दर्शके : (१) श्री. विजय मांजरेकर मुंबई, (२) श्री सदगुर भजनी मंडळ कागलवाडी कोल्हापूर, (३) गुजराथी नवरात्र उत्सव मंडळ शिरडी, (४) श्री. श्रीराम विष्णु सातडेकर, मुंबई. (५) श्री. विठ्ठल ब. क्षीरसागर सोलापूर. (६) श्री. जितेंद्र अभिषेकी, मुंबई. (७) श्री. पुरुषोत्तम वालावलकर, मुंबई. (८) श्री. शशिकांत मुळे, मुंबई. (९) श्री. काळे, मुंबई. (१०) श्री. मंगेश मुळे, मुंबई. (११) श्री. सदाशिववृद्धा जाधव, पुणे. (१२) श्री. भोलानाथ समेत, मुंबई. (१३) श्री. एडिज रावलीन, ऑस्ट्रेलिया. (१४) श्री. रघुनाथ बा. सांडभोर, पुणे. (१५) रत्नाकर ना. कोराटे, शिरडी. (१६) स्वामी साईदास, नासिक. (१७) कु. पद्मजा कोटस्थाने, शिरडी. (१८) श्री. ज्ञानेश्वर वैद्य, शिरडी. (१९) श्री. रामचंद्र न. कोते, शिरडी. (२०) श्री. सुधीर रानडे, मुंबई. (२१) सौ. शरथु सा. मराठे, शिरडी. (२२) कु. मंगला ग. जोशी, शिरडी. (२३) श्री. सदाशिव गो. हडकर, मुंबई. (२४) कु. सुलभा रा. खोत, शिरडी. (२५) श्री. शामसुंदर ल. भेडा, संगमनेर. (२६) श्री. आनंदगिर ग. गोसावी, संगमनेर. (२७) श्री. वसंत गो. पणशीकर, मुंबई. (२८) सौ. बनुबाई द. गुरव, शिरडी. (२९) श्री. दत्तोबा गुरव, शिरडी. (३०) श्री. सुरेंद्र द. गांधी, पुणे. (३१) श्री. जगन्नाथ ना. कुलकर्णी, पुणे. (३२) श्री. शंकर रा. सालकर, शिरडी. (३३) श्री. इच्छा शं. जोशी, मुंबई. (३४) श्री. जगन्नाथ गणाचार्य, मुंबई. (३५) श्री. सुनिल र. सांडभोर, पुणे. (३६) श्री. नामदेव ना. भुइर, नवघर. (३७) श्री. नारायणराव खिरसागर चिखलठाणा. (३८) श्री. बाबूराव भा. गुरव, कोपरगाव. (३९) श्री. सखाराम रा. साल्फकर, कोपरगाव. (४०) श्री. ज्ञानोद्धा ता. वाढेकर, शिरडी. (४१) सौ. रजनी जोशी, मुंबई. (४२) श्री. रमेश मोडक, मुंबई. (४३) श्री. भाघव कुळे, मुंबई. (४४) श्रीमती गोदूताई पडळे, मुंबई. (४५) श्री-कलण बोड पथक, मुंबई. (४६) श्री. जगवंत कुलकर्णी, सौ. पुण्या पागवरे श्री. दीनानाथ वरलीकर जाणि पाटी, मुंबई. (४७) श्री. प्रभाकर जम्हे, मुंबई. (४८) श्री. विद्याघर जोगलेकर, मुंबई. (४९) श्री. विलास जोगलेकर, मुंबई. (५०) श्री. प्रभोद ग. जांभेकर, मुंबई. (५१) श्री. प्रकाश गो. जांभेकर, मुंबई. (५२) श्री. नन्देबाबू कुवर बदर. (५३) श्री. इच्छाशंकर ह. जोशी, मुंबई. (५४) श्री. रामचंद्र के काळे. नागपूर. (५५) श्री. नरहरी रा. कविश्वर इन्दौर. (५६) श्री. आण्णासाहेब पिल्लणकर, मुंबई. (५७) श्री. विलास जिर्जे, मुंबई. (५८) श्री. बाल राणे, मुंबई. (५९) श्री. एकनाथ घनवडे, मुंबई. श्री अनंत पांचाळ. (६०) श्री. शशिकांत पुसाळकर, मुंबई. (६१) सौ. शुभा-

गिनी गव्हाणकर. (६२) सौ. छाया नाईक. (६३) श्री. रंजन गव्हाणकर. (६४) श्री. मोहन गव्हाणकर. (६५) शाहीर श्री. विनायक लाड आणि मंडळी. (६६) श्री. विजय म्हात्रे. (६७) श्री. हरीष गव्हाणकर. (६८) श्री. आप्पा सावंत. (६९) श्री. प्रदीप लाड. (७०) श्री. दिदारसिंग. (७१) श्री. सुरेश सावंत. (७२) श्री. विजय पाताडे. (७३) श्री. मातव रघुनाथ साठे पुणे. (७४) श्री. शशिकांत द. कुलकर्णी. लोणावळा. (७५) श्री. वज्रेश्वरी, भजनी मंडळ कोपरगाव.

माननीयांच्या घेटी :-

- (१) मा. श्री. शंकररावजी चव्हाण, मुख्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य.
- मा. श्री. पी. बी. सावंत, व्यायमूर्ति उच्च न्यायालय. मुंबई.
- (२) मा. श्री. वि. जि. खातळ, राज्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य.
- (३) मा. श्री. पी. के सावंत प्रदेश कॅग्रेस अध्यक्ष, महाराष्ट्र.
- (४) मा. श्री. अ. भा. निवाळकर, डायरेक्टर ऑफ शुगर महाराष्ट्र राज्य पुणे.
- (५) मा. श्री. डी. एम. सिन्हा, (IAS) कमिशनर व सेक्रेटरी यू. पी. राज्य लखनऊ.
- (६) मा. श्री. ए. एम. केरें (IAS) मैनेजिंग डायरेक्टर टेक्सटाइल डेव्हलपमेंट कापोरेशन.
- (७) मा. श्री. एस. एस. सक्सेना (IAS) सेक्रेटरी टैरिफ कमिशन महाराष्ट्र राज्य.
- (८) मा. श्री. के. एम. पाटील, (IAS) कृषी व पाटवंबारे राज्य मंत्री महाराष्ट्र राज्य.
- (९) मा. श्री. सी. नायक. सेक्रेटरी इंडस्ट्रीज डिपार्टमेंट महाराष्ट्र राज्य व चेअरमन महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ.

सत्कार : श्रीकृष्ण दृष्ट प्रश्न भोईवाडा मुंबई सतत २५ वर्षे शिर्डीला येऊन श्रीसाईंवारोची सेवाकरित असल्यामुळे श्री. का. सी. पाठक कोर्ट रिसोव्हर शिर्डी यांनी मंडळाचे मैनेजर श्री. सदानन्द विठ्ठलराव दलवी यांना शाल व शीफळ देऊन सत्कार केला.

हचापाणी : शिर्डी येथील हवा पाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही. दरबर्षीपेक्षा यांदा पावसाचे प्रभाण मरापूर असलेले संकरित हद्दीनील व गावातोल विहिरीना पाणी भरपूर असून येत्या उन्हाळ्यात पिण्याच्या पाण्याची टंचाई आसथार नाही.

● ● ●

शिरडी-वृत्त-माहे डिसेंबर १९७५

या महिन्यात साईभक्तांची गर्दी जास्त प्रमाणात होती. कारण व १८१ सुटशा, शाळांच्या सहली, नाताळसण यामुळे यात्रेकरू, भक्तमंडळी यांची यामुळे संपूर्ण महिन्यात साईदर्शनासाठी गर्दी होती.

काही कलाकारांनी श्रीपुढे आपली सेवेची हजेरी दिली ती खालीलप्रमाणे:-

कीर्तन :- (१) संस्थान गवई श्री. ग. वि. जोशीशास्त्री यांची कीर्तने नेहमीप्रमाणे झाली. (२) श्री. नानासाहेब रासने, पुणे. (३) श्री. तुकारामबुवा परदेशी, शिरडी. (४) ह. भ. प. गोविंदबुवा देव, मुंबई ४. (५) ह. भ. प. नामदेव ना. पाटील मुंबई २८. (६) ह. भ. प. तुलसीराम भगत (७) सौ. मालनवाई तु. भगत, शेगांव.

प्रवचन :- (१) ह. भ. प. नि वृत्तिबुवा पाटील, गोंदकर, शिरडी. (२) ह. भ. प. लक्ष्मणबुवा वाघचोरे, शिरडी. (३) ह. भ. प. वसंत स. बाबरे मुंबई ७१.

गायन, वादन, नृत्य, भजन :- (१) श्री. दुर्गादास वि. रामाणी, मुंबई ७. (२) कचरदास भजन मंडळ, मुंबई. (३) वज्रेश्वरी भजन मंडळ, एकरुद्धे कोपरगाव, (४) श्रीमती मधू चन्द्रा हैदराबाद, (५) विद्यार्थी कला शिक्षण संस्था परल, मुंबई (६) सौ. अलका भा. रिसवडकर, मुंबई ६९. (७) स्वामी रामानंद, वेळगाव. (८) सौ. विमल गवळणकर, मुंबई ४. (९) सौ. शैलजा ना. तळेकर, पनवेल. (१०) श्री. रामचंद्र भो. आपटे, मनमाड. (११) सौ. मुष्ठा मु. चापणेरकर अहमदाबाद. (१२) कु. विजयलक्ष्मी रामकृष्ण माहीम १६. (१३) कु. जयश्री शेजवाडकर, मुंबई १२ (१४) सौ. मषुदाला चावला मुंबई २५. (१५) सौ. सीता कु. टिपणीस मुंबई २५.

दत्तजयंती कार्यक्रम :- श्री दत्तजयंती निमित्त श्रीसाईमदिरात दत्तजन्म कीर्तन आत्यावर रात्री १०-१५ ते ११ पर्यंत श्रीच्या रथाची मिरवणूक शिरडी गावातून काढण्यात आली. त्यात यसस्थ साईभक्तांनी मोठ्या उत्साहाने भाण घेतला. त्यानंतर शेजारती झाली.

भाननीयांच्या घेटी :-

(१) मा. श्री. पंत, आय. जी. पी. गुजरात राज्य.

(२) मा. श्री. दिवे, नागपूर हायकोर्ट जज्ज.

- (३) मा. श्री. बी. एन. आडारकर, चेअरमन एस. टी. कामोरेशन महाराष्ट्र.
- (४) मा. श्री. रामनाथ पांडे, राज्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य.
- (५) मा. श्री. डी. डी. साठे. मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य.
- (६) मा. श्री. ल्ही. सुदरम् IAS. जिल्हाधिकारी अहमदनगर.
- (७) मा. श्री. विजयसिंह खात्री I. A. S. C E, O. अहमदनगर.
- (८) मा. श्री. विलासराव पाटील प्रांत ऑफिसर, संगमनेर.

हवापाणी : शिरडी येचील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काहीं नाहीं.
पहाटेचेवेळी हवेत बराच गारठा असतो.

साई गीत

साई ! तोरे दरसन की अभिलाषी ॥१॥
चट घट में हो बसे सांचरे ओ अविनाशी ॥२॥
अगाव महिमा तोरी शिरडी तीरथ काशी ॥३॥
बाट हूँ औहूत निसदिन मन में रहत उदासी ॥४॥
दरस बिना कछु ना भावत, दिन लाघत बासी ॥५॥
छोब में तोरे साई ! मैं चरणों की वासी ॥६॥

— “राधाकृष्ण गुप्ता ‘चित्तन’”

श्रीसाईलीला

लेखक - कर्वीचे द्वितीय स्नेहसंमेलन

शिर्डी - १९७६

श्रीसाईलीलेच्या लेखक - कर्वीचे दुसरे स्नेहसंमेलन शिर्डी क्षेत्री दिनांक १५ व १६ फेब्रुवारी १९७६ ला भरविष्यात येत आहे. या निमित्याने श्रीसाईलीलेच्या लेखक-कर्वीना परस्पर परिचय होण्याची सुवर्णसंधि मिळार असून यातूनच श्रीसाईलीलेच्या विकासाच्या दृष्टीने कार्य करण्यास अवसर मिळार आहे.

या दोन दिवसाच्या स्नेहसंमेलनात श्रीबाबांचे दर्शन, मेळावा, परिचय कार्यक्रम, श्रीसाईलीलेत काय असावे, काय नसावे, श्रीसाईलीलेची आणखीन उत्तरोत्तर प्रगती कशी काय साधता येईल इ. विविध विषयांवर चर्चा असा भरणाच्च कार्यक्रम आयोजिला जाईल.

श्रीसाईलीलेच्या लेखक-कर्वी यांची निवास-भोजनाची सारी व्यवस्था श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी यांचेतर्फे करण्यात येणार आहे. तरी या संमेलनास हजर राहू इच्छिणाऱ्यांनी मे. रिसिव्हर साहेब, श्री काईबाबा संस्थान मु. पो. शिर्डी, जि. अहमदनगर, ता. कोपरगाव यांचेकडे त्वरित पत्रव्यवहार करून आपल्या आगमनाची सूचना त्यांना देऊन आपली जागा आरक्षित करावी म्हणजे व्यवस्था करणे ठीक पडेल.

● गतवर्षीप्रमाणे यंदाही मुंबई सेंट्रल एस. टी. मुऱ्य स्थानकावरून हुपारी १२ वाजता खास एस. टी. गाडी सोडण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे. यासाठी यन्नास जागा भरण्याची जरूरी आहे. यासाठी एस. टी. भाडे आरक्षित आणेसह येये १९ प्रत्येकास थावे लागेल. श्रीसाईलीलेच्या लेखक-कर्वीना प्रथमांचिक्य दिले जाईल.

एस. टी. बस शनिवार दि. १४ रोजी १२ वा. बॉम्बे सेंट्रल मुऱ्य आगार (सेंट्रल डेपो) येथून मुटेल व ती रात्री सुमारे नऊ वाजता शिर्डी येये पोचिल. ही गाडी मुंबईहून, ठाणे, नासिक, सिन्नर कोपरगाव यांवै शिर्डीस जाईल.

कार्यवाह :

डॉ. श्री. दि. परस्पर
श्री. सदानन्द बेंद्रवणकर
कार्यकारी संपादक
श्रीसाईकीला

निमंत्रक :

श्री. का. सी. पांडक
विवाह संपादक
श्रीसाईकीला

श्री गजानन महाराज, शेगाव

वन्दन करके प्रभु चरणों में सफल करो रे जीवन

बोलो यं यं गजानन

बोलो जय जय गजानन ॥ टेक ॥

अवधूत ऐसे दिगंबर वृति

सहज ही जगती मन में विरक्ति

देह की सुषबुध जाती रहती, लक्ष तेजोमय आनन ॥१॥

तुम हो नूतन हे निराकार

साकार रूप हे सर्वधीर

महंकाल हे श्रीउँकार, हो तुम सत्य चिरतन ॥ २ ॥

वर्णनातीत हे सत्य सुन्दर

प्रिय मन भोहन, हे मुरलीधर

प्राण सखा प्रिय हे जगदीश्वर, हो सबके रथुनंदन ॥ ३ ॥

भावावेदा में भक्त उकारे

आनंदित हो आरती उतारे

तथ चरणों में झील नदीकर करते तेरा चिन्तन ॥ ४ ॥

— राधाकृष्ण गुप्ता “चेतन”

कोण चालविल नाव ?

साईंबाबा तुमच्यावत्तून कोण चालविल नाव
मला न ठावा सत्य सांगतों कोठे भासा गाव !

उफाळलेली लाट धावते होडीच्या भोवती
फेसाळत ये याच दिशेला किरर्द दिशा भासती !
शिणल्या हाता नसे विसावा ओढावर तव नाव ... १

दोर शिडाचे जीर्ण जाहले अवश्य घावे आरा
कृष्ण हगांनीं भरले अंदर कोठे न दिसे तारा !
भितीयस्त हे जोव बैसले एक तुळ्यावर भाव ... २

इये भोवरा तियं भोवरा न दिसे कुठे किनारा
वान्यासंगे आवे पाणी उडकित येत फवरा !
रक्षिल आतां कोण नाव ही साईंबाबा धाव ... ३

कितोजण तूं दिला निवारा बुळ्यांना आधार
गिरिधारी तूं त्रस्त जिवांचा कर्णा परि तूं उदार !
उभा असा मी दावळात या येथे स्मैलित घाव ... ४

तुळ्या कूपेने मेघ फाकले दिशा पहा हासती
स्थिरावलेली नौका दिसते पक्षीगण गाती !
कळले मजला पुतः एकदां तूंच विनांचा वेव ... ५

—श्री. श्री. तु. नाईक. एम. ए.

सर्व संग सोडुनि भावे

सर्व संग सोडुनि भावे
तुझिया नगरी गावे ॥०॥

तुजविण घडते येथे
अंगेपांगी आतो
दरी नाम एकच येते
ती गोदमा सती ॥१॥

संग-रंग या जगीचे
तुडून पुसून आतो
बहुवंग जीवन रंगे
माते तुझिया संगे ॥२॥

प्रथम भेटी माजी मजला
दिष्ठली भवितची तु गाथा
भवित भवित तेच जीवन
ध्यास हा अमृत-सिचन ॥३॥

माते मजवारि हो ऐसी कृषाकू
भवित दालन देई मज आंदण तु
बहुरंग द्वारातून आत वे प्रवेश
अंतरातील गणेशा जागवी तु ॥४॥

ऐसी रूपे नवविधा
दाळवी बुरे आता ॥
आतुरली मन काया चाचा
करि गे मज तव जाता ॥

“जय जय हे ! घनश्याम”

कार्लिदीच्या निवाया जळांतुन,
नित्य एकतो नाम ।
जय जय हे ! घनश्याम ॥३॥

हिच्या किनारे गोपालांसह
नित्य सेठला खेळ ।
काला खाऊन परतुन गेला
होसां कासरबेळ ।
कण अन्नाचे पोटी म्हणुनी
ओढी जपत नाम जय जय हे घनश्याम ॥१॥

हिच्या तटावर रास रंगला
अनंत रंगाचा ।
गोप गोपिनीं शोष घेतला
कृष्ण कर्णधाचा ।
अनुदागाचा रंग देलितो
पाप्यावर घनश्याम । जय जय हे घनश्याम ॥२॥

इथेच तिष्ठत टेऊन राघा
गेला श्रीरंग ।
भान हरयुनी जियें रंगुनी
गोकुळ हो दंग
वरांवरांतुन उठते येथे
मधुमय एकच नाम । जय जय हे घनश्याम ॥३॥

—गुणवन्त तावरे, डोंबिकली

साई - धावत झणि येई

<p>साई धावत झणि येई . . . धू.</p> <p>डोळथावरची घुंदी हटेना सांगितले ते कधि न पठेना</p> <p>मार्ग भयंकर काळोखाचा कंदक रुतली घुसती कांचा</p> <p>लंघुन काटथाचे ते कुपण विकार हिरवा चारा पाहून</p> <p>उज्जाड बनली माझी शेती पिकवु कसे मी माणिक भोती</p> <p>जीवन माझे खारा सागर त्यासाठी ही आणिली धागर</p> <p>तुझ्या अनीतील विस्तव होईन एक रूप तव इवासी होईन</p> <p>तुझ्या भशिवीत होईन थोडा तव पायाचा भजला ओढा</p> <p>कृपा दृष्टीची तव जर पांखर पुरे जन्मभर इतुकी भाकर</p>	<p>तोडामधुनि शब्द फुटेना लटपटतो पायो - साई</p> <p>लपले त्यामधि खळो खाचा नीट मार्यो नेई - साई</p> <p>भटकत फिरते वारू सम मन बंधन त्या नाहो - साई</p> <p>नाही नंगर वैल न हाती शरण तुझ्या पायो - साई</p> <p>तृष्णा लागली मजसि भयंकर जीवन भज देई</p> <p>हुक्क्यामधि भग आळव होईन जन्म सफल होई - साई</p> <p>घोळवृनि भज तेथे जोडा वर्षान नित होई - साई</p> <p>तुषात पडते भाऊया साखर धांस मला देई - साई</p>	<p>१</p> <p>२</p> <p>३</p> <p>४</p> <p>५</p> <p>६</p> <p>७</p> <p>८</p>
	<p>रा. श्री. पाटील गळेगांवकर बी. ए. (आँनस) बी. एड. साने गुरुजी मार्य, देशलूर, जि. नाशिक.</p>	

साधु संत येती घरा । तोचि दिवाळी दसरा ।

पण केवळ साधु संतच नव्हे तर प्रत्यक्ष “रामावतारी” “कृष्णावतारी” “दत्तावतारी” भगवान् भचिच्चदानंद मदगुरु श्रीसाईबाबा (शिरडीचे) आपल्या घरी येतील तो तुमच्या आयुष्यातील ‘सोनियाचा दिस’ होय.

आजचे श्रीमाईबाबांची शीलाखंडावरील पूणीकृती पंचधातूची (ब्रॅंज) अभंग मूर्ति खरेदी करून आपल्या घरी वाबांना कायमच्या वास्तव्याला वोलवा. मग काय रंज पूजा आरनी नैवेद्य म्हणजे जणू काय “जाहले घराचे मंगल देऊल !”

अगा नहेने साईभक्ताचे प्रत्येक घर हे एक लहान का होईना पण प्रत्यक्ष वाबांचे मंगल देऊल वनावे अशी इच्छा मनी थरून आम्ही श्रीसाईबाबांची ९ इंच उंच व ५ इंच सुंद अशी पंचधातूची अन्यंत मजबूत अशी मूर्ति वनविली आहे. जिला अगदी लहान भुलांपासूनसुढा फारसे जपावे लागत नाही.

मूर्तीचे खास दैशिष्ट्य म्हणजे ती पंचधातूची व योग्य साईजचो वनविल्या-मुळे एक तर मूर्ति नाहीनात ठेवून तिळा सुवासिक अन्तराने अगर पंचामृताने स्नान, अभिषेक घालता येतो. तसेच मूर्तीला ढोक्यावर थिरपेंच, मुकुट इत्यादि आलंकार व फेटा अगर इतर रंगीदेरंगी पोपाखाने मूर्ति अन्यंत शोभिवत करून आपल्याला कमालीचे मानसिक समाधान मिळते.

मूर्तीची किमत अन्यंत वाजवी ठेवलो आहे !

तमेच शद्गावत भक्तांच्या काही अडचणीही आम्ही लक्षात घेऊन योग्य प्रकारे सहाय्य करू ! वाहेगाबो मूर्ति पोस्टाने अगर व्ही. पी. ने पाठवू.

“मूर्तीच्या स्थापनेसाठी मुवक डिझाईनचे लाकडी देव्हारे उपलब्ध आहेत.”

अधिक माहिती वा इतर नपणिलासाठी प्रत्यक्ष भेटा अगर लिहा :-

श्री. मनोहर घनःशास पितळे,
पितळेवाडी, हनुमान रोड,
विलेपाले (पूर्व), मुंबई ४०,००५७
फोन नंबर : ५७ ६२ ९८.
भेटण्याची वेळ : सकाळी ७ ते ९
रात्री ७ ते ९.

तीन रंगी आशीर्वाद फोटो

आकार	किंमत	आकार	किंमत
१४" X २०"	रु. १-५०	८" X १०"	रु. ०-५०
१०" X १४"	रु. १-००	२३" X ३३"	रु. ०-२०
४३" X ५३"	रु. ०-३०		

प्रसिद्ध ब्लॉकमेकर श्री. डॉ. डी. नेरोय यांच्या ब्लॉकविरुद्ध छापलेले फोटो

प्रकार	रंग	आकार (सें. मी.)	किंमत
१. शिलेवर बसलेले चाचा	तीन रंगी	३५.५६ X ५०.८	१-५०
२. शिलेवर बसलेले चाचा	काळा व पांढरा	, ,	१-२५
३. शिलेवर बसलेले चाचा	,	२२.८६ X ३३.०२	०-५०
४. द्वारकामाईतील चाचा	तीन रंगी	", "	०-५०
५. शिरडी दर्शन (६६ पोटोंचा अल्बम)			२-००

श्री साहबाचा संस्थानाच्या कार्यालयांचे पत्ते :

१. शिरडी, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र).
२. साईनिकेतन, डॉ. ऑबेडकर रोड, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर, मुंबई-१४

मुद्रक : पांढुरंग भोरे, बॉम्बे नेशनल प्रिंटर्स प्रा. लि.

४३, जी. डी. ऑबेकर रोड, बहादुरा. मुंबई-३.
संपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाठक, 'साई निकेतन', डॉ. ऑबेडकर रोड,
दोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर, मुंबई-१४.